

بِنامِ خدا

نگاهی به عملکرد پژوهشی

پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)

گزارش نهم‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵

۵

ترکیب جمعیتی نیروی انسانی پژوهش

۷

دستاوردهای پژوهش

۶۵

پشتیبانی از پژوهش

۶۷

تجاری‌سازی دستاوردهای پژوهش

۷۱

افتخارات پژوهشگاه

گروه ارزیابی

■ خلاصه

پژوهش به عنوان یکی از مأموریت‌های بنیادین پژوهشگاه توسط سه پژوهشگاه علم‌سنجی و تحلیل اطلاعات، مدیریت دانش، و مدیریت فناوری اطلاعات و با همکاری ۲۹ استاد به عنوان صف و پنج واحد معاونت پژوهش به عنوان ستاد انجام می‌شود. در نُه ماهه نخست سال ۱۳۹۵، در مجموع یک کتاب به صورت چاپی و دو کتاب به صورت الکترونیکی به چاپ رسیده، ۱۸ مقاله در مجله‌های معتبر ملی و بین‌المللی، نُه مقاله در همایش‌های ملی و پنج مقاله در همایش‌های بین‌المللی انتشار و ارائه یافته است. همچنین ۲۱ طرح خاتمه یافته و ۱۸ طرح پژوهشی در حال انجام است و علاوه بر ۲۲ تفاهم‌نامه موجود، سه تفاهم‌نامه جدید با مؤسسات عقد گردیده است. علاوه بر این، استادان پژوهشگاه راهنمایی یا مشاوره ۴۱ رساله و پایان‌نامه حوزه علوم و فناوری اطلاعات را برعهده داشتند. برگزاری ۱۷ گردهمایی علمی و همچنین برگزاری چهارمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات از دستاوردهای دیگر پژوهشگاه است. گفتنی است بر اساس نتایج آخرین ارزیابی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، رتبه پژوهشگاه در سطح A بوده است.

■ ترکیب جمعیتی نیروی انسانی

پژوهش به عنوان بخشی از وظایف استادان و یکی از مأموریت های بنیادین پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در کانون برنامه راهبردی پژوهشگاه است. راهبردهای پژوهش برای پنج سال یعنی تا سال ۱۳۹۶، بر پایه دو راهبرد پیشبرد و تمرکز استوار است و در راستای این دو راهبرد، ۱۵ کار کلیدی تدوین شده است.

ترکیب جمعیتی نیروی انسانی پژوهش

گروه	نوع مرتبه	تعداد	جنسیت	
			مرد	زن
استادان تمام وقت (۲۵ نفر)	مربی	۶	۴	۲
	استادیار	۱۹	۱۲	۷
	دانشیار	۱	۱	۰
استادان پاره وقت (۴ نفر)	مربی	۱	۱	۰
	استادیار	۲	۱	۱
	دانشیار	۱	۱	۰
راتبه دانشجویان دکتری کارشناسان پژوهشی		۲	۱	۱
		۱۵	۱۰	۵
		۱۴	۴	۱۰
جمع		۶۵	۳۸	۲۷

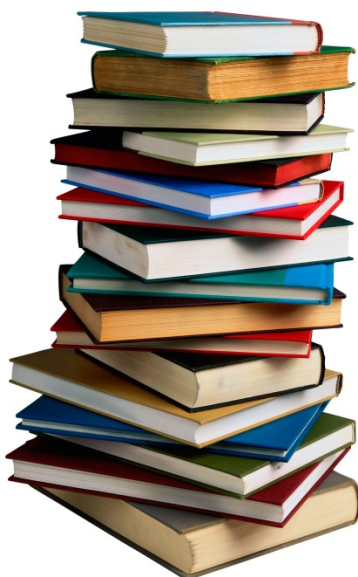

■ دستاوردهای پژوهش

مهم‌ترین کارهای انجام‌شده در حوزه پژوهش، مشتمل بر انتشار کتاب، مقاله، چاپ نشریه، انجام طرح پژوهشی، مشاوره و راهنمایی، برگزاری نشست، میزگرد و همایش است که مشخصات کامل آن‌ها در وب‌گاه پژوهشگاه به نشانی irandoc.ac.ir قابل مشاهده است.

۱. انتشار کتاب

یکی از متداول‌ترین دستاوردهای منحصربه‌فرد در زمینه علوم و فناوری اطلاعات، کتاب‌ها هستند. پژوهشگاه از ابتدای تأسیس تاکنون بیش از ۱۲۰ عنوان کتاب در حوزه علوم و فناوری اطلاعات منتشر کرده و در اختیار جامعه علمی کشور قرار داده است. در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵ سه عنوان کتاب منتشر شده است.

کتاب الکترونیکی «دستاورد سومین همایش مدیران فناوری اطلاعات مراکز کشور»

خلاصه کتاب: همایش مدیران فناوری اطلاعات مراکز علمی کشور با هدف به اشتراک گذاری تجربیات و معرفی دستاوردهای کاربردی در حوزه فناوری اطلاعات برای مراکز علمی - پژوهشی کشور از سال ۱۳۹۲ آغاز به کار نموده است. دستاورد به منزله هر نوع نوآوری و ابتکار در حوزه کاربرست فناوری اطلاعات در مراکز علمی کشور است که می تواند برای بهبود و ارتقاء فرایندها، رویه ها و سیستم های مدیریتی و عملیاتی مراکز به کار گرفته شود. به کارگیری پیشرفت های نوین در حوزه فناوری اطلاعات در مراکز علمی کشور اعم از دانشگاه ها، پژوهشگاه ها، مراکز رشد و پارک های علم و فناوری، می تواند در پیشبرد اهداف آن ها و پشتیبانی مؤثر فرایندهای کاری نقش کلیدی را ایفا نماید. با توجه به آنکه این مراکز خود به عنوان مولد نوآوری و فناوری هستند، مشارکت آن ها در توسعه دستاوردهای نوین در حوزه فناوری اطلاعات نیز منجر به ایجاد نتایجی خواهد شد که علاوه بر برخورداری از پشتوانه علمی - پژوهشی غنی، می تواند پاسخگوی مؤثر نیازهای آن ها در حوزه فناوری اطلاعات باشد.

کتاب الکترونیکی «شیوه‌نامه ایران»

(راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی بر پایه شیوه‌نامه شیکاگو ویرایش ۱۶)

خلاصه کتاب: شیوه‌نامه ایران (راهنمای استناد به منابع اطلاعات فارسی و انگلیسی به صورت نویسنده- تاریخ) بر پایه ویرایش شانزدهم شیوه‌نامه شیکاگو با دریافت اجازه از انتشارات دانشگاه شیکاگو تنظیم شده و دارای سه بخش است. بخش اول شیوه‌نامه، به معرفی روش نویسنده- تاریخ و الگوهای پایه آن اختصاص دارد. در بخش دوم، روش استناد به انواع منابع در شکل‌های چاپی و الکترونیکی تشریح و برای آن‌ها مثال‌هایی ارائه می‌شود. بخش سوم نیز خلاصه‌ای از شیوه‌نامه را ارائه می‌کند که می‌تواند از سوی ناشران و نشریه‌های علمی برای راهنمایی پدیدآورندگان استفاده شود. در تمام شیوه‌نامه تلاش بر ارائه مثال‌هایی واقعی برای استنادات فارسی بوده است.

کتاب «آینده‌نگاری علم و فناوری و اثرات آن در سیاست‌گذاری»

خلاصه کتاب: آینده‌نگاری حوزه‌ای میان‌رشته‌ای است، که مفاهیم بسیاری را از حوزه‌های دیگر به عاریه گرفته و مطمئناً مفاهیم بسیاری را نیز به آن حوزه‌ها هدیه کرده و به‌عنوان فرایندی نظام‌مند سبب هم‌گرایی و اجماع میان دیدگاه‌های متعدد علمی شده است. آینده‌نگاری حاصل تلاقی و همگرایی برنامه‌ریزی استراتژیک، آینده‌اندیشی و توسعه سیاست است (یونیدو، ۲۰۰۵). امروزه، آینده‌نگاری سهم بسیار مهمی در توسعه سیاست‌های تحقیقات و فناوری پیدا کرده است و بر این اساس، دانش و اطلاعاتی که از آن به‌دست می‌آید برای تعیین چشم‌اندازهای سیاستی و سیاست‌های مربوط به این حوزه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کتاب‌های در دست چاپ

کتاب «طراحی فرایند دوره‌های آموزشی کوتاه مدت»

خلاصه کتاب: ارتقای بهره‌وری و کسب مزیت رقابتی، دغدغه اصلی سازمان‌ها برای فعالیت در محیطی است که نوآوری و خلاقیت را ترغیب می‌کند. چارز هندی در کتاب عصر سنت‌گریزی بیان می‌دارد تغییر و تفکر پویا از جمله پیش‌فرض‌های اساسی قرن بیست و یکم به‌شمار می‌آید و لازمه هماهنگی با این تغییر و تحول، داشتن اندیشه‌ای پویا و تفکری خلاق است. ارتقای بهره‌وری، کسب مزیت رقابتی، اندیشه پویا و تفکر خلاق، سازمان‌ها را به سمت مفاهیمی مانند یادگیری سازمانی و سازمان یادگیرنده سوق می‌دهد، سازمانی که در آن افراد به‌طور مستمر توانایی‌های خود را برای دستیابی به نتایج مطلوب، ارتقا می‌بخشند. بنابراین حرکت به سمت سازمان یادگیرنده و ایجاد زمینه مناسب برای رویارویی با تغییرات مداوم به طراحی دوره‌های

آموزشی آینده‌نگرانه نیازمند است. در این فصل مفاهیم آموزش و انواع روش‌های آموزش در سازمان به اختصار مرور خواهد شد.

**کتاب پیش‌نما: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان
(توصیف شاخص‌ها و روند سالانه آن‌ها تا ۲۰۱۵)**

خلاصه کتاب: مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند با «نما» به گزارش بیش از ۷۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آن‌ها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می‌شود. از آنجایی که داده‌های تاریخی در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گردآوردن شاخص‌های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می‌سازد که با آمیختن آن‌ها دریافت بهتری نسبت به وضع موجود و روندها پیدا کنند. از آنجایی که این سامانه در نشانی nema.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است، سیاست‌گذاران و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند کاستی‌های آن را گوشزد یا شاخص‌های دیگر را برای افزودن به سامانه پیشنهاد کنند. افزون بر این، سازمان‌های مسئول می‌توانند شاخص‌هایی را که دارای داده‌های روزآمد نیستند، شناسایی و به درست کردن آن‌ها دست زنند. بی‌گمان این گام نخست است و در آینده با گسترش این سامانه و افزودن گزینه‌های تازه به آن، می‌توان به داده‌ها و تحلیل‌های ارزشمند دیگری نیز دست یافت.

«پیش‌نما» نخستین کتاب از مجموعه‌ای است که اطلاعات «نما» را باز می‌نماید. «پیش‌نما» شاخص‌های علم، فناوری، و نوآوری جهانی در هفت گروه پیش‌گفته و روند سالانه جایگاه ایران را در هر یک در بر دارد. داده‌های گزارش‌شده در

«پیش‌نما» در مردادماه ۱۳۹۵ گردآوری شده‌اند.

کتاب نمای ۲۰۱۴: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

خلاصه کتاب: مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند با «نما» به گزارش بیش از ۷۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آن‌ها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می‌شود. از آنجایی که داده‌های تاریخی در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گرد آوردن شاخص‌های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می‌سازد که با آمیختن آن‌ها دریافت بهتری وضع موجود و روندها پیدا کنند. از آنجایی که این سامانه در نشانی nema.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است، سیاست‌گذاران و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند کاستی‌های آن را گوشزد یا شاخص‌های دیگر را برای افزودن به سامانه پیشنهاد کنند. افزون بر این، سازمان‌های مسئول می‌توانند شاخص‌هایی را که دارای داده‌های روزآمد نیستند، شناسایی و به درست کردن آن‌ها دست زنند. بی‌گمان این گام نخست است و در آینده با گسترش این سامانه و افزودن گزینه‌های تازه به آن، می‌توان به داده‌ها و تحلیل‌های ارزشمند دیگری نیز دست یافت.

«نمای ۲۰۱۴» دومین اثر از مجموعه آثار «نما» است. «نمای ۲۰۱۴» گزارش توصیفی شاخص‌های نما را در بر دارد؛ این گزارش‌ها شامل جزئیات مرتبط با هر شاخص می‌شود. افزون بر این، کوشش شده آنجا که امکان دسترسی به اطلاعات وجود دارد، جایگاه ایران با ۲۵ کشور منطقه نیز مقایسه شود.

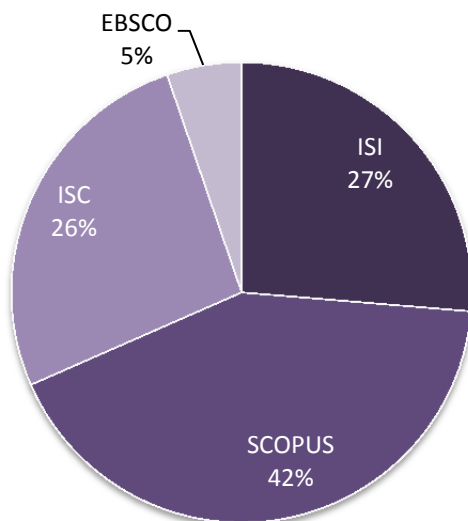
کتاب نمای ۲۰۱۵: جایگاه علم، فناوری، و نوآوری ایران در جهان

خلاصه کتاب: مدیران، سیاست‌گذاران، و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند با «نما» به گزارش بیش از ۷۰ شاخص جهانی دسترسی یابند و از آن‌ها در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری و پژوهش بهره‌برند. افزون بر این، در «نما» جایگاه ایران میان کشورهای منطقه و جهان گزارش می‌شود. از آنجایی که داده‌های تاریخی در برنامه‌ریزی‌ها کاربرد بسیاری دارند، روند جایگاه کشور در هر شاخص در چند سال گذشته نیز آمده است. «نما» با گردآوردن شاخص‌های گوناگون در کنار هم ابزاری برای کاربران می‌سازد که با آمیختن آن‌ها دریافت بهتری نسبت به وضع موجود و روندها پیدا کنند. از آنجایی که این سامانه در نشانی nema.irandoc.ac.ir در دسترس همگان است، سیاست‌گذاران و پژوهشگران علم، فناوری، و نوآوری می‌توانند کاستی‌های آن را گوشزد یا شاخص‌های دیگر را برای افزودن به سامانه پیشنهاد کنند. افزون بر این، سازمان‌های مسئول می‌توانند شاخص‌هایی را که دارای داده‌های روزآمد نیستند، شناسایی و به درست کردن آن‌ها دست زنند. بی‌گمان این گام نخست است و در آینده با گسترش این سامانه و افزودن گزینه‌های تازه به آن، می‌توان به داده‌ها و تحلیل‌های ارزشمند دیگری نیز دست یافت.

«نمای ۲۰۱۴» دومین اثر از مجموعه آثار «نما» است. «نمای ۲۰۱۴» گزارش توصیفی شاخص‌های نما را در بر دارد؛ این گزارش‌ها شامل جزئیات مرتبط با هر شاخص می‌شود. افزون بر این، کوشش شده آنجا که امکان دسترسی به اطلاعات وجود دارد، جایگاه ایران با ۲۵ کشور منطقه نیز مقایسه شود.

۲. انتشار مقاله علمی پژوهشی در مجله‌های معتبر ملی و بین‌المللی

در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵، ۱۸ مقاله در مجله‌های معتبر ملی و بین‌المللی به چاپ رسیده است که از آن‌ها چهار مقاله در پایگاه ISC، پنج مقاله در پایگاه ISI، هشت مقاله در پایگاه SCOPUS، و یک مقاله در پایگاه EBSCO نمایه شده است.

درصد فراوانی مقاله‌های علمی پژوهشی در مجله‌های معتبر ملی و بین‌المللی در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵

۳. آرایه مقاله در همایش‌های بین‌المللی

در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵، ۱۴ مقاله از استادان و دانشجویان پژوهشگاه در همایش‌های معتبر ملی و بین‌المللی مورد پذیرش قرار گرفتند، که نُه مقاله در همایش بین‌المللی ارائه شده بود.

۴. طرح پژوهشی

همه ساله پژوهشگران و استادان داخل و خارج از پژوهشگاه در قالب فرم پیشنهاد طرح، عناوین پیشنهادی خود را به شورای پژوهش پژوهشگاه ارائه می دهند و شورا نیز با توجه به کیفیت پروپوزال ها و میزان انطباق با مأموریت ها، اساسنامه و برنامه استراتژیک پژوهشگاه نسبت به تصویب یا رد آن ها اقدام می کند. پس از تصویب، پژوهشگر نسبت به انجام طرح مطابق با زمان بندی گفته شده مبادرت می ورزد. در نهم ماهه نخست سال ۱۳۹۵، ۲۱ طرح پژوهشی در پژوهشگاه خاتمه یافته و ۱۸ طرح پژوهشی در حال اجرا است.

۴-۱. طرح های پژوهشی خاتمه یافته:

◇ طراحی، ساخت و پیاده سازی سامانه عرضه (ساعت) و تقاضای پژوهش

خلاصه طرح: طرح حاضر با عنوان «طراحی، ساخت و پیاده سازی سامانه عرضه و تقاضای پژوهش برای ارتقای پژوهش در قالب پایان نامه ها و رساله های الکترونیکی» درصدد است تا با ایجاد یک درگاه ملی در قالب سامانه ای تحت وب، نیازهای

پژوهشی سازمان‌ها را در قالب پایان‌نامه‌ها و رساله‌های الکترونیکی بیان و همچنین حمایت‌ها و امتیازاتی که انجام این پژوهش‌ها برای پژوهشگر دربر خواهد داشت را بیان نماید، در این سامانه پژوهشگران و سازمان‌های مختلف با مشاهده نیازهای بیان‌شده که در ساختاری منطقی دسته‌بندی‌شده و به‌صورت شفاف ارائه شده است، امکان تعامل سازنده با یکدیگر را خواهند داشت. نتیجه این تعامل استفاده از توانمندی‌های دو طرف برای تأمین نیازها و خواسته‌های یکدیگر خواهد بود به‌نحوی که برآیند این تعامل موجب بهبود وضعیت عرضه و تقاضای پژوهش در حوزه پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی باشد.

◇ طراحی و ساخت پایگاه وب «پژوهش‌کار»

خلاصه طرح: علی‌رغم وجود منابع و آموزه‌های متنوع پژوهش و پژوهشگری در کشور، همچنان جای آموزه‌های عملی ساده و شاهد مثال‌های عینی درباره چیرستی و چگونگی پژوهش خالی است. انجام پژوهش‌های رفع تکلیفی، تولید پژوهش‌های بی‌مسئله و بی‌کاربرد، و رشد لجام‌گسیخته بی‌اخلاقی‌های پژوهشی از جمله نتایج هویدای این کاستی هستند. این طرح پژوهشی پاسخی است به این نیاز از طریق تجهیز پژوهشگران به آموزه‌هایی درباره چگونگی طراحی، اجرا و ارائه پژوهش‌های مولد و تأثیرگذار و چگونگی یادگیری طراحی، اجرا و ارائه پژوهش در موضوع مورد نظر. پایگاه وب پژوهش‌کار سامانه‌ای الکترونیکی است از محتوای متنوع آموزشی برای یادگیری، آموزش و ارزیابی پژوهش که با رویکرد «یادگیری چگونگی یادگیری» طراحی و تنظیم شده‌اند تا هر پژوهشگر بتواند به کمک آن‌ها متناسب با نیاز پژوهشی خود دانش و مهارت‌های مورد نیاز برای طراحی، اجرا و ارائه پژوهش را کسب نماید

و علاوه بر روش‌ها و ابزارهای پژوهش، چگونگی خوب پرسیدن پرسش‌های خوب و باارزش را هم از این منابع بیاموزد. بدین‌منظور پژوهش‌کار در دو بخش اصلی طراحی شده است:

بخش اول- آموزش پژوهش و چگونگی یادگیری طراحی، اجرا و ارائه پژوهش؛ این بخش به‌صورت آموزشی و گام‌به‌گام نوشته شده است.

بخش دوم- پشتیبانی از آموزش و یادگیری پژوهش؛ با ارائه منابع و نمونه‌های مفید با هر آموزه. این بخش به‌صورت نمایه‌های دسته‌بندی‌شده از منابع مفید - و اغلب تمام‌متن - برای فهم بهتر و عملی‌تر آموزه‌ها ارائه شده‌اند.

با پژوهش‌کار امکان یادگیری و آموزش پژوهش در یک ایستگاه میسر می‌شود. همچنین آموزه‌های این پایگاه وب می‌توانند به‌عنوان منبع پایه و یا مرجعی آموزشی توسط دانشگاه‌ها، نشریات و کمیته‌های داوری مورد استفاده قرار گیرند.

◇ طراحی و ساخت سامانه برخط منابع مرجع ایرانداک

خلاصه طرح: در حال حاضر، منابع مرجع بسیاری از قبیل واژه‌نامه‌ها و مستندات نام‌ها، منتشر و به‌صورت چاپی موجود است. با توجه به مشکلات گوناگون در زمینه تولید منابع چاپی، همواره به‌روزرسانی و ویرایش این منابع با مشکلاتی روبه‌رو بوده است. افزون بر این، دسترسی‌پذیری به منابع چاپی و همچنین استفاده از آن‌ها به روش‌های سنتی به‌خصوص در منابعی همانند واژه‌نامه‌ها، بسیار دشوار است.

سامانه برخط منابع مرجع ایرانداک، امکان دیجیتالی‌سازی این منابع را فراهم خواهد کرد. با بهره‌گیری از این سامانه می‌توان به‌صورت نامحدود واژه‌نامه‌های

موجود در حوزه‌های مختلف و یا فهرست‌های مستندات نام‌های متفاوت را تولید و به‌صورت متمرکز و با سطوح دسترسی مورد نیاز، به مدیریت اطلاعات آن‌ها پرداخت. مدیریت متمرکز در تولید و اشاعه منابع مرجع در این سامانه، امکانات کم‌نظیری از قبیل جست‌وجوی مجتمع در میان تمامی منابع را به‌صورت یک‌جا در اختیار استفاده‌کنندگان آن قرار خواهد داد.

این سامانه به‌طور کلی دارای سه زیرسامانه است که امکان تولید واژه‌نامه‌ها، فهرست نام‌های سازمان‌ها و اطلاعات مربوط به شیوه‌نامه ایران را فراهم خواهد کرد. ساختار معماری این نرم‌افزار به شکلی خواهد بود که می‌توان اطلاعات مربوط به تعداد نام‌محدودی از واژه‌نامه‌های مختلف و یا فهرست نام‌های سازمان‌ها و نهادها را در آن وارد کرد.

◇ فراپژوهش طرح‌های پژوهشی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (از آغاز تا پایان سال ۱۳۹۳)

خلاصه طرح: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران به‌عنوان نهادی پیشرو در زمینه پژوهش در حوزه‌های علوم اطلاع‌رسانی و فناوری اطلاعات به جنبه‌هایی از موضوع‌های پژوهش در این حوزه‌ها پرداخته که دیگران بدان کمتر پرداخته یا نپرداخته‌اند. این پژوهشگاه بر پایه چشم‌انداز مأموریت خود، پژوهش در حوزه‌های مدیریت اطلاعات، فناوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی و ایجاد هم‌افزایی حاصل از ارتباط این دو حوزه را در سرلوحه فعالیت‌های خود قرار داده است. فعالیت در این حوزه‌ها پیشینه دیرپایی دارد و تاکنون که پژوهش با محوریت شورای پژوهش و سه پژوهشکده این پژوهشگاه انجام می‌شود، ادامه یافته است. این پژوهشگاه برای تحقق

اهداف و چشم‌اندازهای خود به همت اعضای هیئت علمی، کارشناسان و همکاران دیگر توانسته نزدیک به ۳۰۰ طرح پژوهشی را با موفقیت به پایان برساند. با وجود تلاش‌های خوبی که در اجرای این طرح‌های پژوهشی انجام گرفته، شناخت دقیقی از وضعیت و روند این پژوهش‌ها از ابتدا تاکنون وجود ندارد. این در حالی است که نقش طرح‌های پژوهشی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری سازمان‌ها و به‌ویژه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران روزبه‌روز بیشتر می‌شود. از این‌رو، نیاز به شناخت وضعیت موجود و روند این پژوهش‌ها برای برنامه‌ریزی بهتر برای پژوهش‌های آینده وجود دارد.

این پژوهش با استفاده از فرایط پژوهش (بررسی روایتی و توصیفی) و تکنیک‌های مرتبط به آن، الگویی از روند موضوعی پژوهش در طرح‌های پژوهشی ایرانداک از آغاز تا پایان سال ۱۳۹۳ فراهم آورده و پیکره کلی پژوهش در ایرانداک و نیز ویژگی‌های در دسترس این طرح‌های پژوهشی را آشکار ساخته است.

◇ طراحی و ساخت پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری

خلاصه طرح: شاخص‌های ارزیابی علم، فناوری و نوآوری، مجموعه‌ای از داده‌های قابل اندازه‌گیری و سازمان‌یافته‌اند، که وضعیت و پویایی موقعیت علمی، فناوری و نوآوری یک کشور (اعم از پیشرفت یا افت فعالیت‌های علمی و فناوری)، ساخت درونی، روابط با دنیای خارج و میزان تحقق اهداف درونی یا بیرونی را نشان می‌دهند. این شاخص‌ها که از ملزومات اساسی هر نوع برنامه‌ریزی به‌شمار می‌روند، در اتخاذ راهبردها و سیاست‌ها و راهکارهای اجرایی اهمیت زیادی دارند. همچنین در

حل مشکلات بالقوه یا پنهان که در زمینه‌های خاص یا در ادامه روندهای مطلوب پدید می‌آیند، برای تصمیم‌سازان و تصمیم‌گیران نقش هشداردهنده‌ای دارند. تا کنون درباره ارزیابی وضعیت و موقعیت علمی، فناورانه و نوآورانه کشور شاخص‌های بسیاری در اسناد مختلف کشور ارائه شده است و همچنین در گزارش‌های سازمان‌های مختلف بین‌المللی نیز شاخص‌های مختلفی برای ارزیابی وضعیت علم، فناوری و نوآوری کشورها مورد اشاره قرار گرفته است. فراوانی و پراکندگی این شاخص‌ها در اسناد و گزارش‌های مختلف داخلی و بین‌المللی، نشان از ضرورت جمع‌آوری، گردآوری، نظم‌دهی، و ساماندهی این شاخص‌ها به منظور تسهیل دسترسی و به‌کارگیری آن‌ها دارد. طراحی پایگاه وبی با کارکردهای مذکور تا حدود زیادی می‌تواند به سیاست‌گذاران و دست‌اندرکاران جهت تسهیل دسترسی به شاخص‌های مورد نظرشان کمک نماید. لذا هدف تحقیق حاضر طراحی و ساخت پایگاه وبی برای منابع اطلاعات شاخص‌های ارزیابی و پایش علم، فناوری و نوآوری می‌باشد. در این راستا، کلیه شاخص‌های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری موجود در منابع معتبر داخلی و خارجی شناسایی و به‌صورت موضوعی دسته‌بندی شده و در پایگاه داده دو زبانه‌ای با امکان روزآوری و جستجو و بازنمایی و پیوند به منابع داخلی و خارجی بارگذاری می‌شود. همچنین در پایگاه وبی که طراحی خواهد شد کلیه منابع اطلاعات منتشر شده در داخل کشور در زمینه پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری، و همچنین سازمان‌های فعال در پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری کشور معرفی می‌شوند.

◇ بررسی و تبیین جایگاه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات در نظام سیاست گذاری علم و فناوری کشور

خلاصه طرح: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (ایرانداک) با مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه کشور، کانون اینگونه اطلاعات را در کشور فراهم می سازد و از این جهت به عنوان یکی از نهادهای میانجی مهم نظام علم و فناوری کشور قلمداد می شود. برای بررسی نحوه پشتیبانی ایرانداک از نهادهای سیاست گذار علم و فناوری و حصول اطمینان از وجود روابط لازم در بین این نهادها، به چارچوب خاصی نیاز داریم تا به خلأهای موجود پی برده و همچنین راه حل هایی را برای پیشبرد مدیریت، تحلیل و تولید اطلاعات استراتژیک، برای سیاست گذاران علم و فناوری، اتخاذ نماییم. در راستای تحقق این هدف، تحقیق حاضر، با بهره گیری از روش ترکیبی (کیفی - کمی) تلاش نموده ضمن شناسایی وضعیت موجود ایرانداک، وضعیت مطلوب آن را ترسیم نموده و راهکارهای عملی برای تحقق وضعیت مطلوب را ارائه نماید. به این ترتیب، به تناسب روش تحقیق، ابتدا در بخش کیفی، با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و روش فراترکیب، مدلی مفهومی برای حمایت ایرانداک از نهادهای سیاست گذار علم و فناوری کشور توسعه داده شد؛ و سپس با بهره گیری از مفاهیم مدل مذکور، با ۱۱ نفر از سیاست گذاران علم و فناوری کشور که با روش نمونه گیری هدفمند انتخاب شدند مصاحبه بازی صورت گرفت تا وضعیت موجود پشتیبانی ایرانداک از دیدگاه آن ها مورد بررسی قرار گیرد. در بخش کمی تحقیق، اطلاعات مربوط به اعتبارسنجی مدل مفهومی تحقیق، که با استفاده از ابزار پرسشنامه و نظرسنجی از ۱۵ نفر از خبرگان سیاست گذاری صورت گرفته، ارائه شده است؛ در ادامه آن، اطلاعات مربوط به بررسی وضعیت موجود ایرانداک از دیدگاه هجده نفر از

مدیران و کارشناسان ایرانداک با ابزار پرسشنامه که بر مبنای مدل مفهومی تحقیق طراحی شده، ارائه شده است. نتایج این بررسی‌ها نشان داد ایرانداک به لحاظ پشتیبانی از نهادهای سیاست‌گذار علم و فناوری وضعیت چندان مناسبی ندارد تنها در دو مورد ارائه مشاوره‌های سیاستی و نقد و ارزیابی سیاست‌ها تعامل نسبتاً متوسطی با نهادهای سیاست‌گذاری همچون وزارت عتف، شورای عالی عتف و شورای عالی انقلاب فرهنگی داشته است. همچنین با بهره‌گیری از اطلاعات وضعیت موجود و بر اساس اساسنامه و برنامه استراتژیک ایرانداک، اهداف مطلوب ایرانداک در زمینه پشتیبانی از نهادهای سیاست‌گذار علم و فناوری کشور شناسایی و راهکارهای عملی برای تحقق آن‌ها ارائه شد. این اهداف مطلوب عبارتند از: دستیابی به زیرساخت و نظام فعال سازمانی برای خلق و تولید دانش و اطلاعات تحلیلی مورد نیاز سیاست‌گذاران علم و فناوری کشور، تقویت و بهبود فرایندهای نشر و اشاعه دانش و اطلاعات مورد نیاز سیاست‌گذاران علم و فناوری کشور، دستیابی به زیرساخت و نظام فعال سازمانی جهت مشارکت و همکاری رضایت‌بخش در سیاست‌گذاری علم و فناوری کشور، دستیابی به زیرساخت و نظام فعال سازمانی جهت کمک به تکمیل و تقویت زیرساخت‌ها، قوانین و مقررات علم و فناوری کشور، تصویرسازی پژوهشگاه در میان نهادهای سیاست‌گذار علم و فناوری، و دستیابی به زیرساخت و نظام فعال سازمانی جهت راه‌اندازی و ساماندهی نظام‌های آماری و اطلاعات علمی، پژوهش و فناوری.

◇ تعیین اولویت‌های پژوهشی گروه زبان‌شناسی رایانشی با فرایند تحلیل سلسه مراتبی (AHP)

خلاصه طرح: در این پژوهش برای تعیین اولویت‌های پژوهشی گروه زبان‌شناسی رایانشی از روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) استفاده شد. ساختار سلسله‌مراتبی به طور

کلی دارای سه سطح گزینه، معیار و هدف است. برای تهیه فهرست گزینه‌ها یعنی حوزه‌های پژوهشی زبان‌شناسی رایانشی از روش اصطلاح‌نامه‌ای استفاده شد و ۱۱ حوزه عمده پژوهشی با عنوان ۱- دادگان و پیکره ۲- درک خودکار ۳- مدل‌سازی رایانشی ۴- بازشناسی خودکار ۵- بازیابی خودکار ۶- استدلال خودکار ۷- تولید خودکار ۸- ترجمه ماشینی ۹- آموزش خودکار ۱۰- یادگیری خودکار و ۱۱- پردازش تصویر به همراه زیرحوزه‌های متعلق به هر یک به دست آمد. پس از پالایش اولیه، برگزاری جلسات تخصصی متعدد در پژوهشکده مدیریت دانش و نیز برگزاری جلسات بارش افکار با حضور ریاست وقت پژوهشگاه تصمیم بر آن شد با در نظر گرفتن مأموریت‌های پژوهشگاه در حال حاضر و با هدف جلوگیری از حصول نتایج نامعتبر و غیرقابل اعتماد در نتیجه مشارکت ناکارآمد خبرگان به دلیل تعداد زیاد مقایسه‌ها و کاهش میزان تمایل و رغبت آن‌ها به پاسخ‌دهی، شبکه اولیه پروژه‌ها بر اساس مدل اصطلاح‌نامه‌ای به صورت اولویت‌بندی اولیه بین حوزه‌های عمده پژوهشی زبان‌شناسی رایانشی به دست آید. بر اساس ساختار تزاروسی این مدل و پس از ارزیابی و جلسات تخصصی با حضور هیئت علمی گروه زبان‌شناسی رایانشی ۲۹ زیرحوزه سه حوزه دادگان و پیکره، درک خودکار و مدل‌سازی رایانشی به عنوان گزینه‌ها وارد تحلیل سلسله‌مراتبی شدند. در مرحله بعد معیارهای مقایسه با مطالعه ادبیات موجود، اسناد بالادستی و نیز جلسات بارش افکار با حضور ریاست پژوهشگاه تعیین و به صورت سه معیار اصلی ضرورت، امکان‌پذیری و جذابیت دسته‌بندی شدند. هر یک از این سه معیار خود به ترتیب به زیرمعیارهای دیگری تقسیم شدند. با تعیین گزینه‌ها و معیارها ساختار مدل تصمیم در AHP به دست آمد. برای هر یک از گزینه‌ها و معیارها پرسشنامه خبره تهیه و در اختیار خبرگان قرار گرفت. وزن نهایی

گزینه‌ها و معیارها و ساختار سلسله‌مراتبی آن‌ها در نرم‌افزار اکسل به‌دست آمد. نتایج نشان می‌دهد به‌طور کلی حوزه پژوهشی درک خودکار با کسب بیش از ۶۵ درصد امتیاز بیشترین اولویت و زیرحوزه‌های پیکره متون، شبکه‌های واژگانی، اصطلاح‌نامه، غلط‌یابی و پیکره‌های خام به‌ترتیب پنج اولویت اول برای متخصصان زبان‌شناسی در پژوهشگاه محسوب می‌شوند. از سویی معیار «امکان‌پذیری یا توانایی انجام پژوهش» با ۶۴ درصد امتیاز به‌طور معناداری نسبت به دو معیار دیگر «جذابیت» و «ضرورت» با وزن تقریبی به‌ترتیب ۲۰ و ۱۶ درصد، وزن بیشتر و اهمیت بیشتری برای خبرگان دارد. در بین معیارهای امکان‌پذیری، معیار هزینه‌دارای بیشترین وزن است.

◇ تدوین نقشه راه فناوری اطلاعات پژوهشگاه با تمرکز بر پیشرفت‌های نوین در حوزه تجزیه و تحلیل اطلاعات

خلاصه طرح: با توجه به پیشرفت‌های چشمگیر در حوزه فناوری اطلاعات و جایگاه پژوهشگاه در ارائه خدمات اطلاعاتی در حوزه پژوهش و نیز ارائه تصویری تحلیلی از وضعیت پژوهش و به‌کارگیری فناوری اطلاعات در کشور، لازم است که شیوه به‌کارگیری این فناوری‌ها و ارائه خدمات مرتبط با آن، بر اساس برنامه‌ریزی راهبردی و اهداف بلندمدت به‌صورت شایسته مدیریت شود. این امر در ادبیات موضوع با عنوان مسئله هم‌راستایی فناوری اطلاعات با راهبردهای کسب و کار خوانده می‌شود. در این پژوهش رویکرد نگاشت نقشه‌راه فناوری اطلاعات برای حل این مسئله و تعیین خدمات قابل ارائه توسط پژوهشگاه با تمرکز بر پیشرفت‌های نوین در حوزه تحلیل اطلاعات، پیشنهاد می‌شود. در همین راستا، ابتدا با اتخاذ روش مرور و نگاشت سیستماتیک، بررسی می‌شود که آیا رویکرد نگاشت نقشه‌راه فناوری، به‌صورت عام،

می تواند چالش های هم راستایی را مرتفع سازد یا نه. پس از بررسی این موضوع، چگونگی نگاشت نقشه راه فناوری اطلاعات برای خدمات اطلاعاتی مطالعه می شود. روش های متنوعی برای ترسیم نقشه راه فناوری در تحقیقات پیشین ارائه شده است، لیکن این روش ها اغلب یک ساختار کلان را مشخص می کنند و برای تدوین نقشه راه فناوری اطلاعات برای پژوهشگاه لازم است که این روش ها مختص نیاز پژوهشگاه بازتعریف شوند. علاوه بر آن اغلب روش ها و مدل های موجود نقشه راه برای مقوله فناوری به صورت عام تنظیم شده اند و به فناوری اطلاعات به طور خاص نپرداخته اند و موضوع خدمات اطلاعاتی را مورد توجه قرار نداده اند. بنابراین با استناد به ابعاد مسئله هم راستایی و بررسی نمونه معماری های موجود در ادبیات موضع برای نقشه راه فناوری، یک معماری لایه ای برای نقشه راه فناوری اطلاعات برای ارائه خدمات اطلاعاتی پیشنهاد می شود. در این معماری سه لایه اصلی متشکل از لایه پیشران ها (اهداف و محرک ها)، پیشبرنده ها (فناوری) و خدمات اطلاعاتی قرار دارد. پیشران ها و پیشبرنده ها عواملی هستند که به ترتیب چرایی و چگونگی یک خدمت اطلاعاتی را توصیف می کنند. بر اساس شناسایی اجزای لایه پیشران ها، از پل های تخصصی، نظرات مدیران ارشد سازمان، و اسناد برنامه ریزی راهبردی استفاده می شود. برای شناسایی اجزای لایه پیشبرنده ها، یا همان روندهای فناوری اطلاعات، نمودارهای هایپ سایکل گارتنر همراه با گزاره های پیش بینی مؤسسات تحقیقاتی برتر در این حوزه در دنیا تحلیل می شود و فناوری های اصلی در حوزه تحلیل اطلاعات شناسایی می شوند. برای این منظور ابتدا حوزه های اصلی فناوری شناسایی شده سپس جایگاه هر یک از فناوری ها در هر حوزه مشخص می شود. برای تعیین اجزای لایه خدمات اطلاعاتی، ابتدا پیشنهاد می شود که مخاطبین و گروه های آن ها، به همراه نیازهایشان

شناسایی شوند. سپس، یک روش جدید بر مبنای رویکرد چابک برای توسعه سیستم، برای تعیین خدمات اطلاعاتی بر این اساس پیشنهاد می‌شود. در این روش هر خدمت اطلاعاتی بر مبنای مدل «روایت کاربر»^۱ تعریف می‌شود. در نهایت با توجه به روش‌های پیشنهادی نقشه‌راه فناوری اطلاعات پژوهشگاه برای خدمات اطلاعاتی تا افق ۱۴۰۴ مشخص می‌شود. با توجه به وجود شرایط عدم قطعیت در تصمیم‌گیری برای محقق‌شدن خدمات اطلاعات در پژوهشگاه، از روش برنامه‌ریزی سناریو و تحلیل عوامل تأثیرگذار بر زمان تحقق خدمات اطلاعاتی موجود برای تعیین زمان تحقق خدمات اطلاعاتی استفاده می‌شود. بر همین اساس، چهار سناریوی اصلی طراحی شده و زمان تحقق هر یک از اجزای لایه‌های نقشه‌راه بر اساس هر سناریو مشخص می‌شود. در نهایت برای یکی از سناریوها نقشه‌راه خدمات اطلاعاتی ترسیم می‌شود. در انتها نیز پیشنهادهای اصلی برای بهبود و به‌روزرسانی نقشه‌راه ارائه می‌شود.

◇ شناسایی هویت نویسنده بر اساس زبان فردی: پژوهشی پیکره‌ای در زبان فارسی

خلاصه طرح: زبان فردی به شیوه‌ی منحصر به فرد هر گویش‌ور در به‌کارگیری عناصر زبانی از جمله واژه‌ها، ساختار دستوری و آواها گفته می‌شود که اخیراً موضوع پژوهش‌های رایانشی و زبان‌شناختی در شناسایی نویسنده متون فاقد هویت واقع شده است. یکی از مؤلفه‌های زبان‌شناختی که گفته می‌شود تجلی گاه زبان فردی واقع می‌شود، واژه‌های دستوری در زبان است. واژه‌های دستوری از آن جهت که به‌طور ناخودآگاه در تولید زبان به کار گرفته می‌شوند، مستقل از موضوع متن به کار می‌روند

و بسامد بالایی در متون کوتاه دارند، همواره مورد توجه پژوهشگران در حوزه شناسایی سبک نویسنده بوده‌اند. در این پژوهش امکان تفکیک متون متعلق به یک نویسنده از متون دیگر با استفاده از واژه‌های دستوری زبان فارسی بررسی شده است. ابتدا پیکره‌های متنی از نوشته‌های پنج محقق و نویسنده معاصر جمع‌آوری و سپس با استفاده از نرم‌افزار خطایاب و فاء، استانداردسازی شدند. با استفاده از بسته تحلیل آماری stylo در نرم‌افزار R، واژه‌های پربسامد دستوری با توالی‌های یک تا سه‌نگاشتی از متون استخراج شدند و سپس قابلیت تفکیک متون بر اساس این واژه‌ها و با استفاده از تحلیل مؤلفه‌های اصلی و همچنین تحلیل خوشه‌ای بر اساس مقیاس فاصله‌ای دلتا بررسی شد. نتایج نشان می‌دهد که واژه‌های دستوری در زبان فارسی قابلیت تفکیک متون متعلق به یک نویسنده را دارند و عملکرد واژه‌های تک‌نگاشتی بهتر از دونگاشتی و سه‌نگاشتی‌ها در متون کم‌حجم است. همچنین نتایج پژوهش نشان می‌دهد که حجم کمیته متن برای شناسایی موفقیت‌آمیز نویسنده در متون فارسی حدود ۴۰۰۰ واژه بر اساس ۲۰ واژه‌ی دستوری پربسامد است.

◇ رفع ابهام از برجسب نحوی هم‌نگاره‌های اسمی و صفتی فارسی

خلاصه طرح: هم‌نگاره‌های بسیاری در فارسی به دلیل پیچیدگی‌های موجود در ساخت واژه فارسی، به وجود می‌آیند. بررسی هم‌نگاره‌ها در پیکره‌های متنی فارسی نشان می‌دهد اکثر این هم‌نگاره‌ها، در اثر یکسان بودن نمود نوشتاری تکواژ یای نکره، یای اسم‌ساز، شناسه دوم شخص مفرد، یای صفت‌ساز و یای متصل به گروه اسمی ایجاد شده‌اند. در صورت رفع ابهام از برجسب نحوی این هم‌نگاره‌ها (هم‌نگاره‌های اسمی و صفتی مختوم به «ی-»)، رفع ابهام معنایی از کلمات که گامی مهم در

پردازش متن است و کاربردهای بسیاری، از جمله یادگیری ماشینی، بازیابی اطلاعات، ترجمه ماشینی، تبدیل متن به گفتار، تجزیه معنایی، تشخیص و سنتز گفتار و واژه‌نگاری در حوزه زبان‌شناسی رایانشی دارد، نیز با سهولت بیشتری انجام خواهد شد. در پژوهش حاضر ابتدا فهرست مبسوطی از هم‌نگاره‌های اسمی و صفتی مختوم به «-ی» با تعریف تعداد ۱۰ پنجره، به عبارتی دیگر، ۱۰ کلمه قبل و بعد از هر هم‌نگاره مختوم به «ی»، در پیکره بی‌جن‌خان (که پیکره‌ای است برچسب‌خورده) تهیه شد؛ از آنجائی که همه کلمات موجود در چنین پیکره‌ای دارای برچسب نحوی می‌باشند، قواعد حساس به بافت نحوی جهت رفع ابهام از برچسب نحوی هم‌نگاره‌های مختوم به «ی» استخراج شد. سپس جهت بررسی صحت قواعد مذکور، برنامه ماشینی تهیه شد که صحت قواعد مستخرج از بررسی هم‌نگاره‌های مختوم به «ی» را با در نظر گرفتن تعداد هم‌نگاره‌های بررسی‌شده در پیکره که می‌توان قاعده را در مورد آن‌ها بررسی کرد، تعداد موارد منطبق با هر قاعده، درصد موارد منطبق با هر قاعده، تعداد موارد مغایر با هر قاعده (تعداد موارد نقض) و درصد موارد مغایر با هر قاعده می‌سنجید. در نهایت بررسی ماشینی صحت قواعد نشان می‌دهد، صحت بیش از نیمی از قواعد بالای ۷۰٪ است.

◇ بررسی ساخت‌واژی هم‌نگاره‌های اسمی و صفتی به منظور کمک به برچسب‌دهی «اسم» به کلیدواژه‌ها در پیکره‌های علمی

خلاصه طرح: در تهیه سامانه‌های برچسب‌گذاری برای اسم‌ها در زبان فارسی، بررسی ساخت‌واژی اسم‌ها از دو نظر حائز اهمیت است: ۱- اگر کلمه‌ای قبلاً در پیکره آموزشی ظاهر نشده باشد، نمی‌توان از پیکره آموزشی اطلاعات دقیقی راجع به آن

کلمه به دست آورد و حتی از توزیع کلمات در پیکره نیز نمی توان استفاده کرد. بنابراین، اگر در یک پیکره متنی فارسی، کلمه ای در واژگان حضور نداشته باشد (کلمه خارج از واژگان)، نمی توان برچسب هایی که کلمه به آن ها منتسب می شود را بازیابی کرد. در این صورت، برچسب کلمه را تنها می توان با توجه به شکل کلمه (انواع پیشوندها و پسوندهایی که به کلمات متصل می شوند) یا بافتی که کلمه در آن ظاهر می شود، یا هر دو، حدس زد. ۲- زبان فارسی ظرفیت بالایی برای ساخت هم نگاره های جدید که از ساخت واژه فارسی نشأت می گیرند، را نیز دارد بنابراین، بررسی ساخت واژی اسم ها و صفت ها، به منظور تفکیک آن ها از هم ضروری به نظر می رسد، زیرا اکثر صفت ها در بافت های گوناگون، با صورت نوشتاری یکسان، می توانند برچسب «اسم» بگیرند. در تحقیق حاضر ساخت واژه اسم ها و صفت ها در فارسی به تفصیل بررسی شد. نظام نوشتاری زبان فارسی نیز مورد بررسی دقیق قرار گرفت تا از این رهگذر بتوان به شناسایی انواع هم نگاره ها در زبان فارسی پرداخت. سپس، انواع هم نگاره ها در زبان فارسی مورد مطالعه دقیق قرار گرفت و در نهایت از طریق جستجو به دو روش ماشینی و دستی، فهرست مبسوطی از هم نگاره ها از پیکره های «پیکره متنی زبان فارسی»، «پایگاه دادگان زبان فارسی» و «پیکره وابستگی نحوی زبان فارسی» تهیه شد. بررسی کلی هم نگاره ها در پیکره های مورد مطالعه نشان می دهد که بیشتر هم نگاره ها، فراوانی بالایی در پیکره های متنی فارسی دارند و اکثر آن ها در اثر یکسان بودن نمود نوشتاری تک واژ یاء نکره، یاء اسم ساز، شناسه دوم شخص مفرد، یاء صفت ساز و یاء متصل به گروه اسمی، ایجاد شده اند.

◇ تعیین قواعد صوری همگون گروه‌های دستوری برای کاربرد در پردازش زبان فارسی

خلاصه طرح: پردازش زبان یکی از حوزه‌های پژوهشی هوش مصنوعی است. ترجمه ماشینی و درک متن دو زمینه اصلی پژوهش در حوزه پردازش زبان‌اند. در دست داشتن قواعد صوری زبان و تبدیل آن‌ها به قواعد و کدهای قراردادی از ملزومات و داده‌های اصلی در این گونه پژوهش‌ها است. استخراج قواعد دستوری گروه‌های دستوری و عرضه کدها و قواعد قراردادی مقدمه توصیف صوری دستور زبان است. تاکنون گروه‌های دستوری زبان فارسی به‌طور جداگانه بررسی و برای آن‌ها کدها و قواعد قراردادی عرضه شده است. در این طرح کدهایی که تاکنون برای گروه‌های دستوری در طرح‌های جداگانه انتخاب شده بررسی و همگون شده و فهرست درهم کرد و جامع آن‌ها عرضه شده است.

◇ بررسی کارکردهای الکترونیکی مدیریت اطلاعات علمی و فناورانه

خلاصه طرح: فناوری اطلاعات و ارتباطات و فضای مجازی تحول شگرف و نقش مهمی در توسعه زندگی افراد و جوامع دارد. ظهور اینترنت به‌عنوان منبع اطلاعات و ارتباطات، گسترش کاربرد رسانه‌های دیجیتال و توسعه کارکردهای تلفن همراه در زندگی افراد، مهمترین تغییرات دهه‌های اخیر هستند.

منابع جدید اطلاعات و ارتباطات، فرصت‌های جدیدی برای جوامع و عموم مردم به همراه آورده و به دستیابی سریع‌تر و مؤثرتر اهداف توسعه‌ای کشورها کمک می‌کند. آسان‌سازی ایجاد، دسترسی و تسهیم اطلاعات و دانش، بهبود فرایند تولید و کاهش هزینه‌ها و فراهم‌آوری امکان ارتباط سریع‌تر و مؤثرتر افراد و گروه‌ها از جمله این فرصت‌ها هستند. در این طرح با توجه به توسعه فناوری‌ها و زیرساخت‌های

فناوری اطلاعات، کارکردهای فناورانه مدیریت اطلاعات علمی و فناورانه در زنجیره ارزش پژوهش و مدیریت منابع را مورد بررسی و تحلیل قرار داده و زمینه‌سازی توسعه خدمات پژوهشی را در کشور بررسی نماییم. رویکرد این طرح عمدتاً رویکردی کیفی است و بر مبنای مطالعات صورت می‌گیرد. شناسایی زنجیره ارزش نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور و ذی‌نفعان، کاربردها، نیازمندی‌ها بر اساس بررسی اسناد بالادستی و بین‌المللی شامل اهداف و راهبردها، طرح‌ها و اقدامات، ... و شناسایی خدمات مبتنی بر فناوری اطلاعات، فهرست، گروهبندی و تعریف خدمات و سیستم‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات و شناخت کارکرد فناوری اطلاعات در مدیریت اطلاعات علمی و زنجیره پژوهش بر پایه ذی‌نفعان از دستاوردهای طرح جاری می‌باشد.

◇ طراحی ساختار درختی و تدوین اصطلاحنامهٔ شیمی از واژگان مصوب فرهنگستان

خلاصه طرح: واژه‌های فارسی مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی، فاقد ساختار درختی و تزاروسی است. در این پروژه، این واژه‌ها در یک ساختار اصطلاح‌نامه‌ای ارائه شد. عرضه الگویی به فرهنگستان برای استفاده از شبکه معنایی جهت سازماندهی واژه‌های مصوب، در کلیه گرایش‌ها یکی از اهداف این پژوهش است. واژگان شیمی مصوب فرهنگستان از طریق سایت فرهنگستان و نیز از کتاب «هزار واژه شیمی» فرهنگستان قابل دستیابی است. در طراحی ساختار درختی از روش استقرایی (حرکت از جزء به کل) استفاده شد. در این مرحله اشراف موضوعی مهم‌ترین عامل در چینش واژگان بود. بنابراین در حوزه‌های مختلف شیمی از مشاوره متخصصین بهره‌مند شده‌ایم. در تدوین اصطلاح‌نامه و تولید خروجی‌های اصطلاح‌نامه‌ای از نرم‌افزار

«تزاروس بیلدر» استفاده شد و تمام روش‌های کلاسیک تدوین اصطلاح‌نامه مورد استفاده قرار گرفت. تولید اصطلاح‌نامه‌ها به دلیل کاربرد مستقیم آن در استاندارد کردن و بازیابی اطلاعات در راستای برنامه استراتژیک و نیز اساسنامه پژوهشگاه ایرانداک است.

◇ تدوین راهکارهای بهبود سواد اطلاعاتی مبتنی بر مبانی سواد دیداری در ایران

خلاصه طرح

هدف: هدف از این پژوهش بررسی تأثیر مؤلفه‌های سواد دیداری برای تقویت سواد اطلاعاتی است.

روش: روش پژوهش ترکیبی از روش کتابخانه‌ای، دلفی و پیمایشی است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که تأثیر نتایج حاصل از استاندارد اول سواد دیداری، تشخیص ماهیت و میزان مواد دیداری مورد نیاز با امتیاز ۷/۰۳ از ۱۰، استاندارد دوم، یافتن و دسترسی به تصاویر و رسانه‌های دیداری مورد نیاز به طور مؤثر و کارآمد با امتیاز ۷/۸۱ از ۱۰، استاندارد سوم، توانایی تفسیر و تحلیل معانی تصاویر و رسانه‌های دیداری با امتیاز ۷/۶۷ از ۱۰، استاندارد چهارم، توانایی ارزیابی تصاویر و منابع خود با امتیاز ۷/۸۰ از ۱۰، استاندارد پنجم، استفاده مؤثر از تصاویر و رسانه‌های دیداری با امتیاز ۷/۷۷ از ۱۰، استاندارد ششم، توانایی طراحی و ایجاد تصاویر معنی‌دار و رسانه‌های دیداری با امتیاز ۷/۹۰ از ۱۰ و استاندارد هفتم، داشتن درک مناسب از مسائل اخلاقی، حقوقی، اجتماعی و اقتصادی در خصوص تولید و استفاده از تصاویر و رسانه‌های دیداری با امتیاز ۸/۰۱ از ۱۰ بوده است که نشان‌دهنده تأثیر بالای نتایج استانداردهای سواد دیداری بر تقویت سواد اطلاعاتی است.

نتیجه‌گیری: طراحی مدل و آزمون آن نشان داد که تمامی نتایج حاصل از هفت استاندارد سواد دیداری بر تقویت سواد اطلاعاتی تأثیر مثبت داشته است.

◇ طراحی و ساخت سیستم تحت وب ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی با استفاده از مدل لایب کوآل

خلاصه طرح: امروزه کتابخانه‌ها از حالت مجموعه محوری به سمت مشتری محوری گرایش پیدا کرده‌اند و کتابداران برای راضی نگه داشتن کاربران، کیفیت خدمات خود را مدّ نظر قرار داده‌اند. مطالعه حاضر یک مطالعه تحلیلی است که با استفاده از مطالعه سندی و طی دو مرحله، با هدف راه‌اندازی سامانه تحت وب جهت ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی در پژوهشگاه؛ و نیز ساخت و اعتباریابی پرسشنامه لایب کوآل به زبان فارسی برای ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌های دانشگاهی، اجرا شد. مدل لایب کوآل که برای استانداردسازی ارزیابی کیفیت خدمات کتابخانه‌ها ایجاد شده شامل سه بُعد «تأثیرگذاری خدمت»، «کنترل اطلاعات» و «کتابخانه به عنوان یک محل» است. در این مدل کتابداران مجبور هستند که به انتظارات کاربران توجه کرده و به اصلاح خدمات خود پردازند. در مرحله نخست این پژوهش با الهام از پرسشنامه استاندارد لایب کوآل، از انجمن کتابخانه‌های پژوهشی، به تعیین نیازمندی‌های سامانه پرداخته و سپس با استفاده از دو روش استاندارد ترجمه وارون و رویکرد کمیته، نسبت به ترجمه و اعتبارسنجی پرسشنامه اقدام شد. پایایی پرسشنامه نیز با ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید.

در مرحله دوم، جهت نحوه عملکرد سامانه و رفع موانع احتمالی آن نسبت به یک مطالعه آزمایشی در دو کتابخانه دانشگاهی اقدام شد. نتیجه این مرحله تفاوت معنی داری را بین خدمات دریافتی و حداکثر سطح خدمات نشان داد.

◇ دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوریانه ایران

خلاصه طرح: هدف از دروازه اطلاعات کمک به کاربران مورد نظر برای کشف اطلاعات مبتنی بر وب با کیفیت، سرعت و بهره‌وری بالا می‌باشد. با وجود آنکه امروزه موتورهای جستجو از مهم‌ترین این قبیل ابزارها به‌شمار می‌آیند، اما نمی‌توانند جای دروازه‌های اطلاعاتی را بگیرند. مهم‌ترین دلیل این مسئله آن است که در موتورهای جستجو کنترل کیفیت صورت نمی‌گیرد. اما دروازه‌های اطلاعاتی توسط عوامل انسانی ایجاد شده، دارای فهرست‌های گزینشی هستند، و فراداده‌های آن‌ها توسط انسان ساخته می‌شود. هدف اصلی این پژوهش ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی (دروازه اطلاعات) از منابع علمی، پژوهشی و فناوریانه ایران (پایگاه در) به‌عنوان منبعی ارزشمند جهت استفاده دانشگاهیان و پژوهشگران در داخل و خارج از کشور و اهداف فرعی شناسائی، دسته‌بندی، بهبود شیوه ارائه و بهبود دسترسی پذیرد. معتبرترین منابع اینترنتی علمی، پژوهشی و فناوری در سطح کشور است. این پژوهش به روش مطالعه کتابخانه‌ای و وب‌سایت و همچنین طراحی سیستم انجام شده است. ابزار گردآوری اطلاعات چک‌لیست محقق ساخته از شمای فراداده‌های مورد نیاز جهت درج در پایگاه بود. ۳۰۲ پایگاه اطلاعات علمی، پژوهشی، و فناوریانه در ایران مطابق معیارهای ارزیابی کیفیت پژوهش حاضر شناسایی و تشخیص داده شد و در سامانه قرار گرفت. دسته‌بندی موضوعی منابع انتخابی شامل شش موضوع اصلی علوم پایه،

علوم پزشکی، فنی و مهندسی، کشاورزی و دامپزشکی، علوم انسانی، هنر و معماری و موضوعات فرعی آن‌ها بود. دسته‌بندی منابع از جهت نوع شامل (نشریه، پایان‌نامه/رساله، گزارش طرح پژوهشی، همایش علمی، کتابخانه، پروانه ثبت اختراع، سخنرانی، دوره کوتاه‌مدت آموزشی، انجمن علمی، کتاب دانشگاهی) بود. از این دروازه کاربران به‌عنوان مدخل و منبعی برای پیدا کردن سایت‌های مورد نیازشان در امر پژوهش و تحقیق استفاده می‌کنند. این سامانه نخستین دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوریانه در ایران است که کمک بسیاری به کاربران در کسب اطلاعات ارزشمند با سرعت بیشتر و با دقت بیشتر می‌کند.

◇ سرقت علمی و قوانین و مقررات حاکم بر آن در ایران: بررسی وضع موجود و ارائه راهکار

خلاصه طرح: سرقت علمی در مفهوم کلی به تصاحب کلمات یا اندیشه‌های دیگران، خواه در قالب واژه‌ها و اصوات و خواه در قالب شکل‌ها، نقش‌ها و طرح‌ها، اطلاق می‌شود. اگرچه وضعیت مخصوص کلمات و اندیشه‌ها همیشه روشن نیست. برای افاده این مفهوم، اصطلاحات مختلفی از جمله سرقت یافته علمی، انتحال، دزدی علمی، سرقت علمی، سرقت یافته علمی، دستبرد فکری/هنری یا ایده‌دزدی به کار رفته است؛ هرچند که نویسنده عنوان «دستبرد یافته علمی» را درست‌تر می‌داند. با این حال تا پذیرش این عنوان، در متن حاضر، «دستبرد یافته علمی»، «سرقت یافته علمی» و «سرقت علمی» را به یک معنا به کار می‌برد.

◇ طرح‌ریزی و استقرار نظام تضمین کیفیت در سامانه‌های گردآوری و ثبت، سازمان‌دهی، و اشاعه اطلاعات پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های دانش‌آموختگان داخل کشور

خلاصه طرح: امروزه مدیران ارشد سازمان‌های مختلف به‌منظور کاهش اتلاف وقت و هزینه و افزایش بهره‌وری به بهبود کیفیت اجزا و سامانه‌های سازمان خود توجه ویژه‌ای می‌نمایند. سامانه‌های اطلاعاتی نیز از قاعده فوق مستثنی نبوده و به‌منظور ارتقاء بهره‌وری، افزایش رضایت کاربران و افزایش چابکی اجزاء آنها لازم است جنبه‌های کیفی در مراحل مختلف طراحی، پیاده‌سازی و ورود داده‌ها در نظر گرفته شود. در طرح پژوهشی حاضر چارچوب لازم در خصوص نظام تضمین کیفیت دربرگیرنده کلیه اجزا و مراحل سامانه‌های گردآوری و ثبت، سازمان‌دهی و نمایه‌سازی، و اشاعه اطلاعات پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های دانش‌آموختگان داخل کشور (از این پس: سامانه پارس) ارائه شده است. این نظام بر اساس رویکرد بهبود مستمر در چرخه دمینگ؛ ساز و کارها و فرایندهای سامانه اطلاعاتی را به شکلی مورد تغییر و تحول قرار خواهد داد تا هرگونه توسعه و پیشرفت در سامانه با مد نظر گرفتن استانداردهای موجود برای سامانه‌های اطلاعاتی و در نظر گرفتن جنبه‌ها و مسائل کیفی صورت پذیرد. طراحی و توسعه نرم‌افزارها، ممیزی، طرح کیفیت و اقدامات اصلاحی و پیشگیرانه مهم‌ترین مواردی است که در نظام طرح‌ریزی شده مورد توجه قرار گرفته است. در این راستا کلیه روش‌های اجرایی و فرایندهای توسعه داده شده در گزارش طرح ارائه شده است. همچنین نمونه فرم‌های تکمیل‌شده در چارچوب روش‌های اجرایی ارائه‌شده، در انتهای گزارش درج شده است.

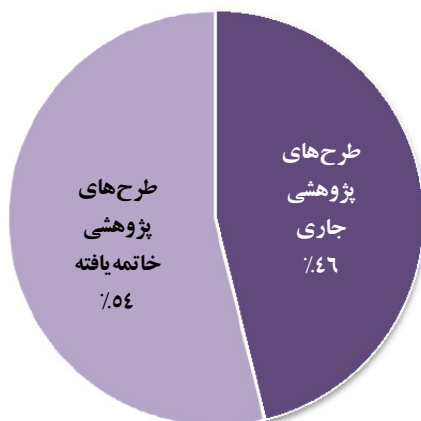
◇ بررسی حقوق مالکیت مادی و معنوی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی در ایران

خلاصه طرح: پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی از مهم‌ترین برآیندهای پژوهشی فارغ‌التحصیلان این دوره‌ها هستند. اگرچه ایده اصلی در پایان‌نامه و رساله دانشجویی به‌طور معمول مربوط به دانشجو است، اما گروه راهنمایی و مؤسسه‌های آموزش عالی نیز می‌توانند در پروراندن و تکمیل ایده، و سرانجام در نگارش آن نقش داشته باشند. با این حال، مسأله اصلی که به‌نظر می‌رسد هنوز به آن توجه نشده، حقوق مادی و معنوی هر کدام از این افراد یا نهادهایی است که در تدوین و تکمیل این آثار نقش دارند. در این مطالعه سعی خواهد شد این مسئله با رویکرد حقوقی مورد بررسی قرار گیرد. حقوق مالکیت فکری از زیرساخت‌های گردآوری، سازمان‌دهی، و اشاعه پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی است و لذا ضرورت پژوهش در این زمینه اجتناب‌ناپذیر است. هدف کلی این پژوهش بررسی و مطالعه تطبیقی بنیان‌های قانونی حق مادی و معنوی مالکیت فکری بر پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی در ایران و برخی کشورهای صاحب‌نام در این باره (ایالات متحده و کانادا) است. رویکردی که برای پاسخگویی به پرسش‌های پژوهش انتخاب شده، رویکرد کیفی است، و روش پژوهش «تحلیل اسناد» خواهد بود. با توجه به آنکه نگارش پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویی در بیشتر نظام‌های آموزش عالی در کشورهای گوناگون از ملزومات فارغ‌التحصیلی دانشجویان است، در نتیجه جامعه تحت بررسی این پژوهش شامل قوانین، مقررات، آیین‌نامه‌ها، و شیوه‌نامه‌های مرتبط با کپی‌رایت، به‌ویژه درباره پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تحصیلات تکمیلی در ایران و کشورهای ایالات متحده و کانادا می‌شود. این پژوهش پیوند مستقیمی با تمامی افراد و نهادهایی دارد که به نوعی در تدوین، تکمیل، انتشار، و بهره‌برداری از پایان‌نامه‌ها و

رساله‌های دانشجویان نقش دارند. مضافاً اینکه در مورد چاپ انتفاعی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی و تعیین حقوق مادی و معنوی مربوط راهگشا خواهد بود.

◇ بازطراحی و روزآوری سامانه عضویت فراگیر کتابخانه‌ها (طرح غدیر)

خلاصه طرح: طرح غدیر یا «عضویت فراگیر کتابخانه‌ها»، راهکاری برای ایجاد دسترسی مستقیم استفاده‌کنندگان به منابع کتابخانه‌های دانشگاهی است و بر اساس موفقیت و تجربه حاصل از «طرح تعمیم خدمات کتابخانه‌های تخصصی به افراد غیرعضو» طراحی شده است و به‌عنوان یک طرح دائمی به اجرا در آمده است. هدف اصلی این طرح ایجاد امکان دسترسی مستقیم و حضوری به منابع کتابخانه‌های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای اعضای هیئت‌علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی از طریق یک نظام رسمی و هماهنگ است. طرح حاضر به بازطراحی سامانه عضویت فراگیر کتابخانه‌ها (طرح غدیر) می‌پردازد.

درصد فراوانی طرح‌های پژوهشی خاتمه‌یافته و جاری در نه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵

۴-۲. طرح‌های پژوهشی جاری:

◇ بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فضای مجازی

خلاصه طرح: گسترش فضای مجازی و استفاده از اینترنت به عنوان یک آزمایشگاه تحقیقاتی جهان گستر و رسانه‌ای در خدمت فعالیت‌های پژوهشی، موجب پیدایش موضوعات و مسائل اخلاقی نوظهور و متعددی گردیده است. از این رو، شناخت و بررسی مفاهیم، تجزیه و تحلیل مسائل اخلاقی و به کارگیری اصول و رهنمودهای اخلاق پژوهش در تحقیقات مبتنی بر فضای مجازی، پیچیدگی‌های خاص خود را دارد.

این طرح با عنوان «بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و رهنمودهای اخلاق پژوهش در فضای مجازی»، به گردآوری، تجزیه و تحلیل آرای و نظرات محققان و مؤسسات پژوهشی و هم‌چنین مسائل و موضوعات اخلاقی مطرح در حوزه اخلاق پژوهش در فضای مجازی می‌پردازد. این مرحله، تحت رویکردی توصیفی و روش آن مبتنی بر تحلیل محتوای کیفی (content analysis) است. در چارچوب این روش تلاش می‌گردد با مراجعه به منابع و مراجع تخصصی، اصیل و روزآمد، به بررسی و تبیین مفاهیم، مسائل، و استخراج رهنمودهای متعدد اخلاق پژوهش در فضای مجازی پرداخته شود.

◇ بررسی روند پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در ایران

خلاصه طرح: فناوری اطلاعات دارای تعریفی بسیار گسترده و شامل تمامی گونه‌های کامپیوترها، هم سخت‌افزار و هم نرم‌افزار آن‌ها، و همچنین شبکه‌های ارتباطات بین

دو کامپیوتر شخصی تا بزرگترین شبکه‌های خصوصی و عمومی است. افزون بر این، فناوری‌های کامپیوتری و ارتباطی یکپارچه را شامل سیستمی که یک کامپیوتر شخصی را به یک ابر کامپیوتر در یک اداره متصل می‌کند، تا شبکه‌های جهان گستر در زمره فناوری اطلاعات در بر می‌گیرد (Scott Morton 1991, v). با وجود سرمایه‌گذاری‌های فراوانی که در زمینه فناوری اطلاعات در سطح جهان انجام می‌شود، به دلایلی گوناگون اطلاع دقیقی از حاصل این سرمایه‌گذاری‌ها در دست نیست. با این حال، شواهد نشان می‌دهند که تا دهه ۱۹۹۰ ناکامی در این سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به توفیق در آن‌ها، رایج‌تر بوده است و سازمان‌ها نتوانسته‌اند کارایی و اثربخشی مورد انتظار خود را از سرمایه‌گذاری در این زمینه به دست آورند. با این حال در اواخر دهه ۱۹۹۰ میلادی، در مطالعاتی که به انجام رسیدند، شواهدی از بازده مثبت در سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در حوزه فناوری اطلاعات مشاهده شدند. بدین ترتیب، پرسشی که پیش از این به عنوان «آیا سرمایه‌گذاری در فناوری اطلاعات دارای بازدهی است؟» مطرح بود به پرسشی تازه تبدیل شد که «چرا و چه هنگام، ممکن است سرمایه‌گذاری در فناوری اطلاعات بازدهی داشته باشد؟» چنین رویکردی نشان‌دهنده اقتضایی بودن موفقیت در کاربرد فناوری اطلاعات است (Dehning and Richardson 2002). وجود چنین واقعیت‌هایی باعث شده است که مطالعات و پژوهش‌های زیادی به بررسی عوامل موفقیت و عدم موفقیت کاربرد این فناوری در سازمان‌ها اختصاص یابند. از آنجایی که شماری از مصداق‌های فناوری اطلاعات و کاربردهای آن نوپدید هستند، بخشی از پژوهش‌های پیشین درباره چگونگی استفاده از آن‌ها در چارچوب نظریه‌های اشاعه نوآوری صورت پذیرفته‌اند که در آن‌ها، پذیرش یک نوآوری به معنای گرایش به آزمودن یک ایده یا چیز تازه

در میان شماری از موجودیت‌هاست و مقدمه اشاعه به حساب می‌آید. از سوی دیگر در بافت سازمانی و با کاربرد نظریه‌های رفتاری، از مفهوم‌های کاربرد یا استفاده هم با معنای مشابه اشاعه بهره گرفته شده است. بررسی نتایج این پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بافت یا زمینه کاربرد فناوری اطلاعات در نوع عوامل تأثیری تعیین کننده دارد (Kutti 1991; Avegerou 2001; Anandarajan, Igbaria, and Anakwe 2002).

از همین رو، در ایران نیز سال‌های اخیر پژوهش‌های زیادی به این مهم اختصاص داده شده است. شاید اولین پژوهش در این زمینه، پایان‌نامه دکترایی با عنوان «طراحی و تبیین الگوی بررسی و تحلیل موانع انسانی در استقرار سیستم‌های اطلاعات مدیریت» باشد که در دانشکده مدیریت دانشگاه تهران انجام و در سال ۱۳۷۵ به پایان رسیده است. شمار این پژوهش‌ها در سال‌های نزدیک افزایش یافته و در بافت‌های گوناگون، در سطوح گوناگون، با کاربرد نظریه‌ها و مدل‌های گوناگون، و با روش‌های گوناگون به انجام رسیده است. با این وجود، شناخت سیستماتیک و کل‌نگرانه‌ای از این پژوهش‌ها وجود ندارد. این کاستی باعث می‌شود که از یک سو، یک جمع‌بندی درست از یافته‌های پژوهش‌ها تاکنون در اختیار نباشد و از سوی دیگر، بنیانی برای گسترش و توسعه پژوهش در این زمینه وجود نداشته باشد. بنابراین لازم است روند و وضع موجود پژوهش در زمینه عوامل مؤثر بر پذیرش و کاربرد فناوری اطلاعات در بافت ایران بررسی و تحلیل شود.

◇ طراحی و ساخت سامانه استاندارد ساز و خطایاب متون فارسی

خلاصه طرح: بی‌نظمی‌ها و عدم رعایت یک‌دستی در نگارش فارسی، مشکلاتی را در ذخیره‌سازی استاندارد مدارک علمی و بازیابی ماشینی آن‌ها ایجاد می‌کند. مثلاً عدم

رعایت نیم‌فاصله، عدم نگارش یک‌دست برخی از اصطلاحات و واژه‌ها، و نیز وجود خطاهای املایی موجب دشواری بازیابی اطلاعات و پردازش‌های زبانی بعدی می‌شود. هدف از انجام این طرح، طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌ای است که بتواند خطاهای ویرایشی و نگارشی متون فارسی را تصحیح و شیوه نگارش را یک‌دست کند.

◇ سرقت علمی در میان دانشجویان دانشگاه‌ها: مطالعه مرور سیستماتیک و متاآنالیز

خلاصه طرح: سرقت علمی به عمل و یا فعالیت برداشت ایده، کار و ... از شخصی و ارائه آن به نام خود گفته می‌شود و همان سرقت ادبی است (فرهنگ لغت آکسفورد، ۲۰۱۰). مؤسسات علمی به طور مکرر این مسئله را تأکید کرده‌اند و سعی کرده‌اند استراتژی برای کاهش سرقت علمی در میان دانشجویان و محققان خود به کار گیرند. از دیرباز مسئله سرقت ادبی وجود داشته، لیکن با توجه به شرایط رقابتی حاکم بر محیط‌های آموزشی و پژوهشی و بستری که با استفاده از فناوری‌های رایانه‌ای و به ویژه اینترنت مهیا شده است، مراکز آموزشی و پژوهشی دنیا در مورد افزایش میزان تقلب و دستبرد علمی، نگرانی‌های روزافزونی دارند. البته فناوری، در زمینه افشای تخلفات پژوهشی نیز نقش تعیین کننده‌ای داشته است. برای نمونه می‌توان به نرم‌افزارهای مختلف در حوزه کشف تقلب علمی همچون همانندجو اشاره کرد. مسئله مهم این است که چگونه می‌توان با برنامه‌ریزی درست و منطقی سرقت علمی در بین دانشجویان را کاهش داد. لذا در این تحقیق برآنیم تا چارچوبی جهت کاهش مصادیق سرقت علمی در کشور ارائه دهیم. اهداف دیگر این تحقیق شامل تعیین مصادیق سرقت علمی در بین دانشجویان دانشگاه‌های جهان، تعیین بیشترین نوع

سرقت علمی در بین دانشجویان، تعیین میزان مصادیق سرقت علمی در بین دانشجویان، بررسی میزان سرقت علمی بر اساس ویژگی‌های جمعیت‌شناختی دانشجویان و بررسی تفاوت‌های سرقت علمی در بین دانشجویان کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه است. پژوهش حاضر به روش مرور سیستماتیک و متاآنالیز انجام می‌شود. انجام مطالعات مرور سیستماتیک به‌طور کلی در برنامه‌ریزی‌های مدیریتی مفید شناخته شده است. مرور سیستماتیک و متاآنالیز در این حوزه کمک بسیاری به شناخت مشکلات و ارائه راهکارها و برنامه‌ریزی‌های مدیریتی کوتاه‌مدت و بلندمدت جهت رفع این مشکل می‌کند. نتایج سیستماتیک و متاآنالیز بازتاب ملی و بین‌المللی دارد. لذا در این پژوهش با قصد بررسی سرقت علمی در جامعه دانشگاهی (دانشجویان) انجام خواهد شد و هدف آن رسیدن به چارچوبی جامع جهت برنامه‌ریزی برای جلوگیری از سرقت علمی در میان دانشجویان است. این پژوهش در مدت زمان یک سال صورت می‌گیرد و طی دو مرحله گزارش خواهد شد. از نتایج جانبی پژوهش می‌توان به انتشار کتاب سرقت علمی و برگزاری کارگاه آموزشی مرور سیستماتیک و فراتحلیل و همچنین کارگاه سرقت علمی اشاره نمود.

◇ مرحله آغازین طرح «ایجاد و توسعه روبات پژوهش‌یار»

خلاصه طرح: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات یکی از باسابقه‌ترین مؤسسات پژوهشی در حوزه علوم اطلاعات، پردازش زبان طبیعی و مدیریت اطلاعات پژوهش است. طی سال‌های گذشته فعالیت‌های پژوهشی و اجرایی فراوانی برای توسعه و کاربست فناوری اطلاعات در کشور در راستای کمک به پژوهشگران در پژوهشگاه

انجام شده است. از مهم ترین دستاوردهای این فعالیت ها می توان به سامانه هایی همچون گنج برای مدیریت اطلاعات پژوهش کشور، طراحی و توسعه اصطلاح نامه های مختلف موضوعی و همچنین سامانه مدیریت اصطلاحات، پژوهش های کاربردی در حوزه مترجم ماشینی و نمایه سازی ماشینی، پایگاه های اطلاعات پایه پشتیبان پژوهش، پژوهش های متعدد در حوزه علم سنجی، داده کاوی و پردازش زبان طبیعی اشاره کرد. برای سطح هم افزایی، ایجاد هم گرایی بین پژوهش ها و در عین حال توسعه حوزه های پژوهشی در راستای اساسنامه پژوهشگاه، راهکارهایی نظیر تعریف و انجام طرح های مشترک و کاربردی و نیز توسعه آزمایشگاه های میان رشته ای، می تواند راهگشا باشد.

طرح ایجاد و توسعه روبوداک طرحی است که بستر مناسبی را فراهم خواهد کرد تا پروژه های مشترک پژوهشی و میان رشته ای با محوریت مدیریت اطلاعات انجام شود. روبوداک یک روبات پژوهش یار است که می تواند به عنوان منشی پژوهشی، یک پژوهشگر را در جستجو، بازیابی، ساماندهی، دسته بندی، ترجمه، نمایه گذاری، و ذخیره سازی اطلاعات و یافته های علمی یاری برساند. این روبات می تواند به صورت گفتاری و دیداری با پژوهشگر ارتباط برقرار کند و دستورات ایشان را انجام دهد. روبوداک در نهایت نمادی از آخرین دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه در حوزه مدیریت، پردازش، و تحلیل دانش و اطلاعات، علم سنجی، پردازش زبان طبیعی و پردازش صوت و تصویر خواهد بود. با اجرای این طرح، زمینه ای برای تثبیت مرجعیت پژوهشگاه در حوزه های پیش گفته در کشور فراهم می شود و ارتباط با سازمان هایی که در این حوزه ها فعالیت می کنند، تسهیل می گردد. در طرح روبوداک از فناوری ها و دستاوردهای موجود و توسعه یافته در دنیا و کشور در حوزه های

روباتیک، روبات‌های اجتماعی، پردازش زبان طبیعی و ابزارهای کنترل و پردازش تصویر، صوت و ویدئو به صورت حداکثری برای توانمند کردن روبات‌ها استفاده خواهد شد تا بستر مناسبی برای عملیاتی کردن پژوهش‌ها و تحقیقات پژوهشگاه فراهم گردد.

پیشنهادیه حاضر، مرحله آغازین از این طرح بلندمدت است که طی آن یک روبات اجتماعی پژوهش‌یار با قابلیت‌های اولیه مشخصی نظیر جستجو و بازیابی اطلاعات در زبان‌های فارسی و لاتین توسعه می‌یابد.

◇ بررسی طراحی و توسعه الگوی مفهومی روش بازی‌وارسازی به منظور باز طراحی سامانه ثبت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها

خلاصه طرح: امروزه مدیران ارشد سازمان‌های مختلف به منظور کاهش اتلاف وقت و هزینه و افزایش بهره‌وری به بهبود کیفیت اجزا و سامانه‌های سازمانی خود توجه ویژه‌ای دارند. بدین سبب به منظور ارتقاء صحت ورود اطلاعات در سامانه‌ها، بهبود رضایت کاربران و استفاده بهینه از دانش ذخیره‌شده در این سامانه‌ها، جنبه‌های مختلفی در مراحل مختلف طراحی، پیاده‌سازی و ورود داده‌ها در نظر گرفته می‌شود. یکی از روش‌هایی که در این رابطه کاربرد بسیاری داشته و در سال‌های اخیر بدان توجه بسیاری شده، استفاده از روش بازی‌وارسازی و یا gamification است. در این روش تلاش می‌شود تا با بهره‌گیری از مکانیزم‌ها و المان‌های موجود در بازی‌ها، سامانه‌ها را تعاملی‌تر و جذاب‌تر باز طراحی نمود تا کاربران مشتاقانه‌تر و وفادارانه‌تر با این سامانه‌ها تعامل داشته باشند. بهره‌مندی از ثبت دقیق‌تر داده‌ها و نیز تعامل بهتر با مخاطبان سامانه‌ها را می‌توان از دیگر مزایای استفاده از این روش دانست.

در طرح پژوهشی حاضر بنا داریم ابتدا مدل مفهومی را برای روش بازی‌وارسازی طراحی کرده و سپس با بهره‌گیری از آن فرایند گردآوری و ثبت داده‌ها را در سامانه ثبت پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها بهبود دهیم به گونه‌ای که کاربران اطلاعات خود را به صورت کامل‌تر وارد نموده و بتوانند در بهینه‌ترین شرایط از خروجی‌های این سامانه و سایر سامانه‌ها بهره‌گیرند. نکته حائز اهمیت در اجرای چنین طرحی توجه به جنبه‌های تدریجی آن است. بدین معنا که نمی‌توان از ابتدا و به صورت دفعتی طرحی کلان را طراحی نمود بلکه ابتدا طرح اولیه طراحی، اجرا و ارزیابی می‌شود. در ادامه و پس از دریافت بازخورد، جزئیات اصلاح و تکمیل خواهد شد. بنابراین طرح پیشنهادی طرحی تدریجی بوده و نمی‌توان زمان پایانی برای آن در نظر گرفت اما می‌توان زمان‌بندی هفت ماهه را برای طراحی کلان و نگاشت آن به سامانه در نظر گرفت.

نکته حائز اهمیت دیگر آن است که پس از طراحی و اجرای اولیه موفق، می‌توان از مدل به دست آمده برای سایر سامانه‌های پژوهشگاه استفاده کرد به گونه‌ای که بتوان علاوه بر علاقه‌مند کردن کاربران، بر انگیزه و اشتیاق همکاران پژوهشگاه نیز افزود.

◇ طراحی مدل مفهومی جایگاه و نقش ایرانداک در بهبود و گسترش فعالیت کتابخانه‌های مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری: مروری گسترده

خلاصه طرح: جایگاه کتابخانه‌های مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری در فرایند آموزش و پژوهش کشور بسیار مهم و بنیادین است. همچنین، متولی مشخصی برای نظارت، ارزیابی و پایش وضعیت فعالیت این کتابخانه‌ها وجود ندارد. از سوی دیگر، نظارت، ارزیابی و پایش وضعیت این کتابخانه‌ها در ابعادی همچون

فعالیت‌ها، منابع، خدمات، و امکانات (تجهیزات) می‌تواند به بهبود پیشرفت آموزشی و پژوهشی این مؤسسه‌ها منجر گردد. در طرح پژوهشی حاضر تلاش داریم مرور (مطالعه) گسترده‌ای بر جایگاه و نقش یک سازمان در بهبود و توسعه فعالیت‌ها، خدمات، منابع، و امکانات (تجهیزات) موجود و مطلوب این کتابخانه‌ها را با در نظر گرفتن قابلیت‌ها و جایگاه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات (از این پس: ایرانداک) مورد واکاوی قرار دهیم. این طرح با هدف شفاف‌سازی دامنه پژوهشی در این حوزه موضوعی، شناسایی نقش‌هایی همچون هماهنگ‌کننده، واسط و ناظر برای یک سازمان و بررسی نمونه‌های اجرایی موفق ملی و بین‌المللی در این زمینه تدوین شده است. اجرای این طرح در سه مرحله زیر تنظیم شده است: ۱) تدوین دامنه پژوهش، بررسی و تحلیل محتوای اسناد و مدارک مورد نیاز؛ ۲) بررسی پژوهش‌های مرتبط، نمونه‌های اجرایی موفق و طراحی مدل مفهومی اولیه برای پذیرش این نقش‌ها توسط ایرانداک. مدت زمان اجرای این طرح شش ماه در نظر گرفته شده است.

◇ یکسان‌سازی و استانداردسازی شیوه‌نامه و ساختار نگارشی پایان‌نامه‌ها و رساله‌های (پارسا) مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری (عتف)

خلاصه طرح: گزارش پایان‌نامه و رساله‌ها (پارسا) در کشور سهم قابل توجهی از بروندهای پژوهشی را به خود اختصاص می‌دهند. با این حال شیوه نگارش و ساختار این منابع در مؤسسه‌های آموزشی و پژوهشی کشور متفاوت است. این امر سبب می‌شود هماهنگی‌ها و چالش‌هایی در برای دانشجویان و پژوهشگران دانشگاه‌ها و سازمان‌های آموزشی و پژوهشی رخ دهد. بنابراین، یکسان‌سازی و استانداردسازی شیوه‌نامه و ساختار نگارشی پارسا می‌تواند به کاهش این دشواری‌ها و چالش‌ها منجر

شود. هدف اصلی این طرح، تهیه راهنمای نگارش پارسا برای مؤسسه‌های زیر پوشش وزارت عتف است. این طرح در سه مرحله انجام می‌شود: نخست، نمونه‌های داخلی و خارجی شیوه‌نامه‌های نگارشی بررسی می‌شود. سپس، مصاحبه‌ای با متخصصان و مسئولان سامانه گنج (در ارتباط با دشواری‌های سازماندهی و بازیابی اطلاعات) انجام خواهد شد. برونداد دو مرحله پیش گفته به استخراج چارچوب و ساختار نگارشی مطلوب برای پارسا منجر می‌شود. مدت زمان این طرح سه ماه در نظر گرفته شده است.

◇ مطالعه تطبیقی قیمت‌گذاری سامانه خدمات همانندجو

خلاصه طرح: مأموریت اصلی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) پژوهش، مدیریت دانش، آموزش، همکاری‌های پژوهشی و اطلاع‌رسانی، و پشتیبانی از سیاست‌گذاری علم و فناوری است و همچنین به‌عنوان متولی نگهدارنده مستندات علمی کشور در حال حاضر خدمات زیادی را به دانشگاهیان ارائه می‌دهد. بنابراین پژوهشگاه با فروش خدمات سامانه‌های اطلاعاتی خود نظیر خدمات سامانه همانندجو و در راستای افزایش رضایت کاربران می‌تواند برای خود درآمذزایی ایجاد نماید. در طرح پژوهشی حاضر بنا بر اینست که ذی‌نفعان اصلی سامانه خدمات همانندجو و رقبای آن شناسایی گردند و همچنین وضعیت فعلی قیمت‌گذاری در پژوهشگاه مورد مطالعه قرار گیرد، به‌طوری‌که بتوان با توجه به تقاضای بازار، وضعیت رقبا و شناسایی محصولات مشابه مطالعه تطبیقی قیمت‌گذاری برای سامانه همانندجو در نظر گرفت.

◇ طراحی یک الگوریتم همانندجو برای تشخیص متون بازنویسی شده در زبان فارسی

خلاصه طرح: پیشرفت تکنولوژی موجب آسان شدن انتشار و دسترسی به مدارک علمی و در نتیجه سهولت انجام سرقت علمی شده است. با توجه به این موضوع، مراکز علمی متمایل به آگاهی از میزان همانندی مدارک علمی جدید اعضا خود به مدارک علمی موجود می‌باشند. همانندی می‌تواند به شکل‌های همانندی آشکار (به صورت رونوشت تحت‌اللفظی از یک منبع بدون تغییر) و همانندی مستتر (به شکل‌های بازنویسی متن موجود در یک منبع، ترجمه متن موجود در یک منبع از یک زبان دیگر و سرقت ایده از منبعی دیگر) باشد. روش‌ها و نرم‌افزارهای زیادی برای همانندجویی ارائه شده اما از یک طرف، با توجه به قواعد و ویژگی‌های خاص هر زبان، استفاده از روش‌ها و نرم‌افزارهای همانندجوی موجود برای سایر زبان‌ها به منظور همانندجویی در زبان فارسی ناممکن بوده و یا منجر به ارائه نتایجی نادقیق خواهد شد. از طرف دیگر، تحقیقات قابل دسترس انجام شده در زمینه همانندجویی در متون فارسی، تنها همانندی آشکار را در نظر گرفته‌اند. با توجه به اهمیت موضوع، در این طرح پژوهشی، به بررسی متداول‌ترین همانندی مستتر یعنی بازنویسی متن موجود در یک منبع دیگر در متون فارسی پرداخته خواهد شد. در این راستا، پس از بررسی روش‌ها و سامانه‌های همانندجوی موجود برای سایر زبان‌ها و بررسی ویژگی‌های نوشتاری زبان فارسی و ابزارهای موجود برای پردازش زبان فارسی، الگوریتم‌های مورد نیاز برای بررسی همانندی در متون فارسی بازنویسی شده طراحی خواهند شد.

◇ فراتحلیل عوامل کلیدی مؤثر بر به اشتراک گذاری تمام‌متن پایان‌نامه‌ها/ رساله‌های ایران

خلاصه طرح: پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها از مهم‌ترین منابع اطلاعات علمی هستند، که اکنون به اشتراک گذاری تمام‌متن آن‌ها به‌ویژه برای دانشجویان تحصیلات تکمیلی با محدودیت‌هایی مواجه است. دلایل متعددی برای محدودیت دسترسی وجود دارد. این پژوهش در پی آن است که با بررسی نوشته‌ها و پیشینه، عوامل مؤثر بر به اشتراک گذاری تمام‌متن پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها را مورد مطالعه قرار دهد.

◇ توسعه و روزآمدسازی اصطلاح‌نامه‌های ایرانداک

خلاصه طرح: روزآمدسازی و ویرایش مجموعه واژگان اصطلاح‌نامه‌های علوم پایه، مهندسی و کشاورزی به تعداد ۹۰ هزار واژه تدوین شده در ایرانداک موضوع این پژوهش است. این پژوهش، بخش اول از یک پروژه کلان سه مرحله‌ای است که مرحله اول عبارت است از روزآمد کردن پنج اصطلاح‌نامه تدوین شده توسط ایرانداک و طراحی و ایجاد وب‌سرویس آن؛ مرحله دوم عبارت است از تلفیق اصطلاح‌نامه‌های تخصصی به‌منظور تدوین یک ماکروتزاروس علوم پایه و مرحله سوم و نهایی، تدوین یک متاتزاروس علوم پایه است. در روزآمدسازی، اکثر مراحل که در تألیف و تدوین و یا ترجمه اصطلاح‌نامه وجود دارد طی خواهد شد. این مراحل در سطح کلان عبارتند از: ۱- مرور ادبیات و تهیه منابع ۲- طراحی شبکه مفهومی ۳- ترجمه واژگان ۴- تعیین روابط معنایی ۵- یکسان‌سازی ۶- کنترل روابط و خطایابی ۷- تولید خروجی‌های اصطلاح‌نامه‌ای ۸- ویرایش ۹- چاپ و انتشار.

◇ ارایه چارچوبی برای تجاری‌سازی پژوهش در مراکز پژوهشی

خلاصه طرح: امروزه، نگرش سنتی به دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی به عنوان تولیدکننده و اشاعه‌دهنده دانش مورد تجدید نظر قرار گرفته است. در نگرش جدید دانشگاه‌ها دارای مسئولیت بیشتری جهت تبدیل دستاوردهای تحقیقاتی خود به عوامل فراهم‌کننده رشد اقتصادی، رفاه عمومی، و ثروت جامعه هستند. کشورهای دارای اقتصاد پویا و متحرک، دانشگاه‌های قوی‌ای دارند که با دولت، صنعت و تجارت ارتباط و هماهنگی همه‌جانبه دارند. یکی از بسترهای توسعه این ارتباط جهت‌گیری در تبدیل تولیدات علمی دانشگاه‌ها به محصولات تجاری است. یافته‌ها و نتایج تحقیقات تا هنگامی که در عرصه عمل استقرار نیابند و عواید آن‌ها نصیب جامعه نشود نه تنها منشأ ثروت آفرینی نیستند بلکه باعث به هدر رفتن منابع مختلف و همچنین ایجاد مشکلات برای جوامع خواهند شد. این موضوع و برخی عوامل دیگر منجر به آن شده که موضوع تجاری‌سازی دستاوردهای تحقیقاتی به شدت از سوی محافل علمی و تحقیقاتی مختلف مورد توجه قرار گیرد. به گونه‌ای که امروزه تجاری‌سازی به یکی از ارکان مهم در فرایند نوآوری تبدیل شده است. از این رو تجاری‌سازی در دستور کار بسیاری از سازمان‌ها و مراکز تحقیقاتی از جمله ایرانداک قرار دارد. شناسایی عوامل پیشبرنده تجاری‌سازی یافته‌های پژوهشی و ارائه دانش به بازار سبب فراهم نمودن ارزش اقتصادی و رشد فنی قابل توجه برای سازمان‌ها و مراکز پژوهشی می‌شود. از طرفی شناسایی چالش‌های فراروی تجاری‌سازی تحقیقات و ارائه راهکار مناسب برای مرتفع نمودن آن‌ها، باعث می‌شود ضمن جبران هزینه‌های مصرف‌شده این مراکز در امور تحقیقات سبب بهره‌مندی جوامع از منافع این تحقیقات و ایجاد مزیت رقابتی برای این پژوهشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی شود.

◇ توسعه و روزآمدسازی اصطلاحنامه شیمی

خلاصه طرح: روزآمدسازی و ویرایش مجموعه واژگان اصطلاحنامه شیمی تدوین شده در ایرانداک موضوع این پژوهش است. این پژوهش، بخش اول از یک پروژه کلان سه مرحله‌ای است. مرحله دوم عبارت است از تلفیق اصطلاحنامه‌های تخصصی به منظور تدوین یک ماکروتزاروس علوم پایه و ایجاد یک وب سرویس از آن. مرحله سوم و نهایی، تدوین یک متاتزاروس علوم پایه است. در روزآمدسازی، اکثر مراحل که در تألیف و تدوین و یا ترجمه اصطلاحنامه وجود دارد طی خواهد شد. این مراحل در سطح کلان عبارتند از: ۱- مرور ادبیات و تهیه منابع ۲- طراحی شبکه مفهومی ۳- ترجمه واژگان ۴- تعیین روابط معنایی ۵- یکسان‌سازی ۶- کنترل روابط و خطایابی ۷- تولید خروجی‌های اصطلاحنامه‌ای ۸- ویرایش ۹- چاپ و انتشار.

◇ بررسی ساختار گفتمانی چکیده‌های پایان‌نامه‌های فارسی در برخی رشته‌های علوم

انسانی، فنی‌مهندسی و علوم پایه

خلاصه طرح: تحقیقات درباره چکیده‌های نوشتجات علمی در زبان انگلیسی نشان می‌دهد رشته‌های مختلف علمی در نگارش چکیده دارای تنوع گفتمانی هستند. شناسایی این ساختار گفتمانی برای سازماندهی اطلاعات در پایگاه‌های اطلاعاتی، تدوین استانداردهای چکیده‌نویسی و نیز سامانه‌های چکیده‌ساز خودکار متن از اهمیت برخوردار است. در این پژوهش، ساختار گفتمانی چکیده‌های فارسی در رشته‌های مختلف بررسی خواهد شد. برای این منظور، سه شاخه علمی علوم انسانی، فنی‌مهندسی و علوم پایه تعیین و از هر شاخه نیز دو رشته نماینده برای تحلیل چکیده‌هایشان انتخاب شدند. رشته‌های نماینده عبارتند از: شیمی و فیزیک برای شاخه علوم پایه، مهندسی برق و مکانیک برای شاخه فنی‌مهندسی و فلسفه و زبان‌شناسی

برای شاخه علوم انسانی. برای هر کدام از شش رشته، ۲۰ چکیده از پایگاه گنج پژوهشگاه ایرانداک جمع آوری شده و ساختار گفتمانی آن‌ها در قالب حرکت‌های بلاغی کدگذاری خواهند شد. سپس در مرحله بعد، حرکت‌های بلاغی هر کدام از رشته‌ها تحلیل شده و الگوی کلان برای شاخه‌های علمی به دست داده خواهد شد.

◇ طراحی و پیاده‌سازی آزمایشی موتور سامانه هوشمند استخراج پژوهشگران مشابه

خلاصه طرح: پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات با جمع آوری و پردازش تمام پایان‌نامه‌ها و رساله‌های وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری از جایگاه ممتاز و روبه‌رشدی برای دانشجویان، اساتید و مدیران برخوردار شده است. ارائه سرویس‌های ارزش افزوده برای سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان حوزه علم و فناوری و امکان تجاری‌سازی دانش در جهت تثبیت نقش مرجعیت پژوهشگاه می‌تواند مفید باشد. استخراج تخصص پژوهشگران، مطالعه روند فعالیت علمی پژوهشگران، پژوهشگر در یک نگاه و ... نمونه‌ای از سرویس‌های ارزش افزوده با محوریت پژوهشگر می‌باشد. در پایگاه داده ایرانداک، یک پژوهشگر مشخص به اشکال مختلف در پایگاه داده ثبت شده است. دلایلی مانند چنداملایی بودن برخی نام‌ها، عدم دقت دانشجو، غلط‌های املایی و ... را می‌توان برای علت گوناگونی نام پژوهشگر نام برد. از طرف دیگر تا زمانی که زیرساخت یکتاسازی پژوهشگران ترمیم نگردد طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌های ارزش افزوده در حوزه پژوهشگران با شکست روبه‌رو خواهد شد.

با توجه به تعداد بالای پژوهشگران، در این طرح پژوهشی ابتدا با استفاده از روش‌های زبان‌شناسی رایانشی و مفاهیم کلان داده یک معماری برای استخراج

پژوهشگران مشابه طراحی می‌گردد و در ادامه نسخه آزمایشی آن پیاده‌سازی خواهد گردید. این طرح پژوهشگران مشابه را فقط با تطابق هوشمند رشته‌ای (ساختاری) بررسی خواهد کرد و در حوزه معنایی ورود نخواهد کرد.

◇ بازطراحی کارکرد مدیریت اطلاعات علمی و فناوریانه پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در بافت دولت الکترونیکی

خلاصه طرح: راهبری و مدیریت توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات در کشور در تمامی بخش‌ها از جمله در زمینه نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور مستلزم شناخت دقیق نیازها و تعیین روابط میان عامل‌های مداخله‌گر در این رابطه است. تعهد و مشارکت تمامی ذی‌نفعان در فرایند طراحی و پیاده‌سازی توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، موفقیت اهداف توسعه را تضمین می‌کند.

در این طرح سعی داریم با توجه به توسعه فناوری‌ها و زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و علی‌الخصوص دولت الکترونیک در کشور، نقشه جامع ارائه خدمات پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران در دولت الکترونیکی را در زمینه نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور ترسیم نماییم. در این طرح پس از شناخت زنجیره ارزش نظام اطلاعات علمی و فناوری کشور، کارکرد حوزه فناوری اطلاعات را با توجه به ذی‌نفعان زنجیره مشخص نموده و الزامات لازم را در راستای توسعه خدمات ارائه خواهیم داد.

◇ عرضه قواعد سرواژه‌سازی در زبان فارسی

خلاصه طرح: در این طرح مسائل سرواژه‌سازی در زبان فارسی بررسی و سپس قواعدی برای سرواژه‌سازی عرضه خواهد شد. ابتدا پیشینه سرواژه‌سازی و در بعدی گسترده‌تر

اختصارسازی بررسی خواهد شد و سپس داده‌های موضوع جمع‌آوری خواهد شد. مطالعه قواعد سرواژه‌سازی در زبان انگلیسی و فرانسه و امکان استفاده از آن قواعد در زبان فارسی مرحله بعدی طرح خواهد بود. در نهایت قواعد این نوع واژه‌سازی بر اساس امکانات آوایی و هجایی زبان فارسی عرضه خواهد شد.

۵. راهنمایی و مشاوره

در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵، راهنمایی ۱۹ پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، مشاوره ۱۵ پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، راهنمایی دو رساله دکتری و مشاوره پنج رساله دکتری در حوزه علوم و فناوری اطلاعات توسط استادان پژوهشگاه انجام گرفته است. گفتنی است که نُه مورد از راهنمایی و مشاوره در دانشگاه‌های وابسته به وزارت علوم، سه مورد در مؤسسات پژوهشی، و ۳۰ مورد در دانشگاه‌های آزاد اسلامی بوده است.

۶. نشریه

چاپ شماره ۳ و ۴ از دوره ۳۱ و چاپ شماره ۱ از دوره ۳۲

«پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات»

jipm.irandoc.ac.ir

Iranian Journal of
Information
Processing and
Management

پژوهش‌نامه
پردازش و
مدیریت
اطلاعات

پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، گزارش پژوهش‌های اصیل، پیشرفت‌های جاری، و موضوع‌های روز را در حوزه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی، اطلاع‌سنجی، مدیریت اطلاعات، مدیریت دانش، اصطلاح‌شناسی، جامعه اطلاعاتی، تعامل انسان و

اطلاعات، زبان‌شناسی رایانه‌ای و سایر زمینه‌های مرتبط در عرصه علم اطلاعات منتشر می‌سازد که تاکنون در هیچ نشریه داخلی و خارجی منتشر نشده و در دست داوری و انتشار نیز نباشد. مخاطبان پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات را استادان دانشگاه و دانشجویان رشته‌های مرتبط، و پژوهشگران و کارگزاران حوزه‌های مرتبط تشکیل می‌دهند. این نشریه در حال حاضر در پایگاه‌های اطلاعاتی بین‌المللی SCOPUS، LISA و ISC نمایه می‌شود.

۷. برگزاری گردهمایی علمی

۱-۷. برگزاری نشست تخصصی، چهار نشست نقد کتاب و یک سمینار تخصصی

- ◇ نشست تخصصی «آمایش مکانی اطلاعات علمی و پژوهشی کشور: از ضرورت تا فرصت»؛
- ◇ نشست تخصصی «کاربرد سواد دیداری در بهبود بهره‌گیری از سواد اطلاعاتی»؛
- ◇ نشست تخصصی «بررسی و تبیین نحوه پشتیبانی مراکز اسناد و مدارک علمی از سیاست‌گذاری علم و فناوری»؛
- ◇ نشست تخصصی «کتابخانه به‌عنوان مکان سوم: بازنگری در فضا، نقش و خدمات کتابخانه‌ای کتابخانه به‌عنوان بخشی از قلمرو عمومی»؛
- ◇ نشست تخصصی «سرقت علمی از منظر حقوقی»؛
- ◇ نشست تخصصی «اخلاق پژوهش در فضای مجازی»؛
- ◇ نشست نقد کتاب «درآمدی بر اخلاق اطلاعات»؛
- ◇ نشست نقد کتاب «مصورسازی اطلاعات، مبانی و کاربردها»؛

- ◇ نشست نقد کتاب «گذری و نظری بر گذشته، حال و آینده کتابداری و اطلاع‌رسانی در ایران»؛
- ◇ نشست نقد کتاب «آواشناسی آکوستیک و شنیداری»؛
- ◇ سمینار «زبان‌شناسی رایانشی».

۲-۲. برگزاری شش سخنرانی علمی توسط دانشجویان دکتری پژوهشگاه

- ◇ تشخیص اشیای متحرک در فریم‌های ویدئویی؛
- ◇ انبار داده‌ها؛
- ◇ انتخاب ویژگی با استفاده از الگوریتم‌های تکاملی؛
- ◇ معماری سیستم‌های فرایادگیری؛
- ◇ اجرای موفق طرح‌های ملی پارساها: در جستجوی عوامل؛
- ◇ کتابخانه دیجیتال: سیستم، سازمان، یا نهاد؟.

۸. تدوین آئین‌نامه‌های اجرایی

- ◇ تصویب و ابلاغ خط‌مشی «حمایت از پژوهش‌های منجر به انتشارات علمی»؛
- ◇ تصویب اصلاح بند ۸ و ۱۳ شیوه‌نامه اجرایی دوره دکتری پژوهشی.

۹. تفاهم‌نامه‌ها

پژوهشگاه سعی دارد با همکاری و هماهنگی دیگران به سطح بالاتری از کارایی و اثربخشی دست یابد، از این رو هر ساله تفاهم‌نامه‌هایی با سازمان‌ها و نهادها در پژوهشگاه منعقد می‌گردد.

الف) انعقاد تفاهم‌نامه‌های جدید در نه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵:

- ◇ تفاهم‌نامه با مرکز آموزش و تحقیقات صنعتی ایران؛
- ◇ تفاهم‌نامه با شرکت همایش‌سازان؛
- ◇ تفاهم‌نامه با پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

ب) تفاهم‌نامه‌های جاری با سازمان‌ها و نهادها:

- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با اندیشکده دانا؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با شرکت ارتباطات سیار ایران (همراه اول)؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با مؤسسه تحقیقاتی صنایع دفاعی؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با اتاق بازرگانی اصفهان؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با انجمن علمی مدیریت اطلاعات ایران؛
- ◇ تفاهم‌نامه بند ۵۶ با مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور؛
- ◇ تفاهم‌نامه با مجمع تشخیص مصلحت نظام؛
- ◇ تفاهم‌نامه با مدیرکل مطالعات اجتماعی شهرداری تهران؛
- ◇ تفاهم‌نامه با شرکت ایمن رایانه؛
- ◇ تفاهم‌نامه با فرماندهی انتظامی تهران بزرگ؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با دانشگاه پیام نور؛
- ◇ تفاهم‌نامه همکاری با موزه علوم و فناوری؛
- ◇ تفاهم‌نامه با شرکت سبوی دانش؛
- ◇ تفاهم‌نامه با کمیته امداد استان تهران؛
- ◇ تفاهم‌نامه با انجمن اقتصاد شهری؛

- ◇ سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران؛
- ◇ پژوهشگاه فضای مجازی؛
- ◇ شورای راهبری فناوری اطلاعات وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری؛
- ◇ ریاست جمهوری- معاونت علم و فناوری؛
- ◇ انجمن علمی مدیریت و مرکز تحقیقات؛
- ◇ خانه کتاب.

۱۰. برگزاری چهارمین همایش ملی «مدیران فناوری اطلاعات»

«دبیرخانه همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات» در اواخر سال ۱۳۹۱ با هدف بسترسازی در زمینه فناوری اطلاعات در جهت به اشتراک گذاشتن دستاوردهای مراکز علمی کشور و پیشرفت روزافزون فناوری اطلاعات ایجاد شد. برگزاری همایش‌های سالانه فناوری اطلاعات، کارگاه‌های علمی، انتخاب دستاوردهای برتر و تقدیر از مراکز علمی برگزیده و فعالیت مستمر سایت اطلاع‌رسانی دبیرخانه، از جمله وظایف این دبیرخانه است. چهارمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات در تاریخ ۱۳۹۵/۷/۷ برگزار شد.

محورهای همایش

چهارمین همایش ملی مدیران فناوری اطلاعات به پشتوانه تجربه چنددهه فعالیت پژوهشگاه در زمینه علوم و فناوری اطلاعات با رویکرد میان‌رشته‌ای و با شعار «فناوری اطلاعات از چشم‌انداز سیستم‌های اجتماعی-تکنیکی» به‌منظور آشنایی و تبادل دیدگاه‌ها، دستاوردها و تجربه‌های فرهنگی، مدیریتی و فناورانه حاصل از به‌کارگیری فناوری اطلاعات در محورهای اصلی و فرعی زیر برگزار می‌گردد:

الف) محور علمی- فناوری

از دیدگاه فناوری اطلاعات به مثابه سیستم‌های اجتماعی-تکنیکی، مؤلفه‌های علمی (از جنبه‌های نظری تا جنبه‌های کاربردی) و مهندسی در پیدایش و گسترش فناوری اطلاعات و مصنوعات آن از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. ذیل این محور به بررسی دستاوردهای پژوهشی و اجرایی حول رابطه میان فناوری اطلاعات و محورهای فرعی زیر پرداخته می‌شود:

فناوری اطلاعات و

◇ آموزش؛	◇ کیفیت داده؛
◇ شبکه؛	◇ مدیریت دانش؛
◇ هوش مصنوعی؛	◇ معماری؛
◇ زبان‌شناسی؛	◇ امنیت و ایمنی؛
◇ اصطلاح‌نامه؛	◇ سیستم‌های اطلاعاتی؛
◇ هستی‌شناسی؛	◇ استانداردها.
◇ علم‌سنجی؛	

ب) محور سیاستی - مدیریتی

از دیدگاه فناوری اطلاعات به مثابه سیستم‌های اجتماعی - تکنیکی، مؤلفه‌های سیاستی، اقتصادی، مدیریتی و حقوقی در پیدایش و گسترش فناوری اطلاعات و مصنوعات آن از نقش بی‌بدیلی برخوردار است. ذیل این محور به بررسی دستاوردهای پژوهشی و اجرایی حول رابطه میان فناوری اطلاعات و محورهای فرعی زیر پرداخته می‌شود:

فناوری اطلاعات و

- ◇ تجاری‌سازی؛
- ◇ کارآفرینی؛
- ◇ برنامه‌ریزی راهبردی؛
- ◇ اشتراک و تأمین منابع؛
- ◇ ارتباطات سازمانی؛
- ◇ شبکه‌های اجتماعی؛
- ◇ مدیریت کیفیت؛
- ◇ آینده‌نگاری؛
- ◇ سیاست‌گذاری؛
- ◇ انتقال فناوری؛
- ◇ توسعه پایدار؛
- ◇ پایش و ارزیابی؛
- ◇ اقتصاد مقاومتی؛
- ◇ اقتصاد دانش‌بنیان؛
- ◇ جنگ سایبری؛

◇ حقوق؛

◇ سلامت؛

◇ حاکمیت.

ج) محور اجتماعی - فرهنگی

از دیدگاه فناوری اطلاعات به مثابه سیستم‌های اجتماعی - تکنیکی، مؤلفه‌های فرهنگی، اجتماعی و اخلاقی در پیدایش و گسترش فناوری اطلاعات و مصنوعات آن از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. ذیل این محور به بررسی دستاوردهای پژوهشی و اجرایی حول رابطه میان فناوری اطلاعات و محورهای فرعی زیر پرداخته می‌شود:

فناوری اطلاعات و

◇ فرهنگ؛

◇ جامعه؛

◇ هنر؛

◇ اخلاق؛

◇ رسانه؛

◇ محیط زیست.

اهداف همایش

◇ تبادل دیدگاه‌ها، ایده‌ها و تجربه‌های علمی - فناوری، سیاستی - مدیریتی،

اجتماعی - فرهنگی و در حوزه فناوری اطلاعات با جامعه علمی کشور؛

◇ برگزاری نشست‌های تخصصی و ارائه دستاوردهای برگزیده با تأکید بر رویکرد

«فناوری اطلاعات از چشم‌انداز سیستم‌های اجتماعی - تکنیکی»؛

- ◇ برقراری ارتباط و پیوند کاری میان صاحب نظران و محققان علوم انسانی و اجتماعی، سیاست گذاری و مدیریت، علوم و مهندسی در حوزه فناوری اطلاعات و زمینه های مرتبط.

دستاوردهای همایش

- ۸۸ چکیده مقاله به کمیته علمی همایش ارسال شد و ۸۰ چکیده برای ارسال تمام متن انتخاب شدند که از این میان، ۳۶ مقاله تمام متن به صورت نه مقاله ارائه شفاهی، ۱۷ مقاله ارائه پوستری و ۱۰ مقاله درج در خلاصه مقالات مورد پذیرش قرار گرفتند.
- ◇ از میان محصولات برگزیده، سه محصول با عنوان های «سامانه عرضه و تقاضای پژوهش (ساعت)»، «دروازه اطلاعات علمی، پژوهشی و فناوریانه ایران» و «پایگاه وب منابع اطلاعات شاخص های پایش و ارزیابی علم، فناوری و نوآوری (سامانه شاخص)» متعلق به پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران است.
- ◇ ۱۶ ایده به کمیته علمی همایش برای داوری اولیه ارسال شد که از این میان، چهار ایده به صورت یک ایده برتر و سه ایده برگزیده مورد پذیرش قرار گرفتند.

■ پشتیبانی از پژوهش

۱. منابع اطلاعاتی

تعداد منابع موجود کتابخانه در نُه ماهه نخست سال ۱۳۹۵

نوع	تعداد
کتاب فارسی چاپی	۱۲۲۱۸
کتاب لاتین چاپی	۱۶۲۷۱
کل کتاب‌ها	۲۸۴۸۹
لوح فشرده فارسی	۶۱۷۸
نشریه فارسی	۱۸۴۸
طرح پژوهشی	۸۷۷
استانداردها	۷۱۷۱۷
مقالات الکترونیکی فارسی	۸۸۵۰۰۰
مقالات الکترونیکی لاتین	۹۱۲۲
کتاب الکترونیکی	۳۱۰۴۸

۲- شورای پژوهش

«شورای پژوهش» مؤسسه‌های پژوهشی، بالاترین مرجع تصمیم‌گیری در حوزه پژوهش هستند و در راستای اهداف و وظایف خود، ضمن بررسی پیشنهادهای پژوهشی دریافتی در نشست‌های تخصصی، درباره اجرا، اجرا نشدن، یا اصلاح آن‌ها تصمیم می‌گیرند. نظارت بر اجرای طرح‌های پژوهشی، تدوین و پیشنهاد سیاست‌ها، اهداف و خط‌مشی پژوهشی، و تهیه و تدوین آیین‌نامه‌های مختلف پژوهشی از جمله وظایف مشترک شورای پژوهش در مؤسسه‌های پژوهشی است. بر پایه ماده ۱۲ آیین‌نامه جامع مدیریت مؤسسات پژوهشی، شوراهای تخصصی از جمله شورای پژوهش، اولین سطح بخشی مؤسسه است که نسبت به سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در بخش‌های مختلف مؤسسه به‌منظور ایجاد هماهنگی در امور اجرایی و برنامه‌ریزی در بخش مربوطه و ارائه به شورای مؤسسه و هیئت رئیسه اقدام می‌نماید.

عملکرد شورای پژوهش پژوهشگاه در نُه‌ماهه نخست سال ۱۳۹۵

ردیف	عنوان	تعداد
۱	جلسات تشکیل شده	۲۸
۲	پیشنهادیه طرح‌های پژوهشی تصویب شده	۱۴
۳	تأیید طرح‌های پژوهشی خاتمه یافته	۲۱
۴	آیین‌نامه‌های تصویب شده	۱
۵	پیشنهادیه رساله‌های تصویب شده	۰
۶	کتاب‌های بررسی شده	۷
۷	طرح‌های پژوهشی جاری	۱۸

■ تجاری سازی دستاوردهای پژوهش

۱. طراحی، تولید و تدوین اصطلاح نامه

اصطلاح نامه ها در جست و جو و بازیابی کارا و اثربخش پایگاه های اطلاعات و اینترنت و نیز در استاندارد سازی ثبت و ذخیره اطلاعات، مانند نمایه سازی مدارک و تبادل استاندارد اطلاعات و همچنین در هستان شناسی، همچون ابزاری برای وب معنایی نیازی کلیدی و گریزناپذیر هستند. ایراندک از سال ۱۳۷۶ تاکنون اصطلاح نامه هایی را در زمینه ریاضی، شیمی، فیزیک، زمین شناسی، زیست شناسی، فنی - مهندسی، کشاورزی، دبیرستان و آموزش نوین، مدیریت بحران، ارتقای بهداشت و جامعه شناسی تدوین کرده است و با استفاده از دانش و توان متخصصان کارآزموده خود، توانمندی طراحی، تولید و تدوین اصطلاح نامه های موضوعی را دارد.

۲. تحلیل اطلاعات

به لحاظ مفهومی، تحلیل اطلاعات به معنای تبدیل داده ها، شواهد یا اخبار به اطلاعات و به طور مشخص، دانش است که طی آن، داده های اولیه، ارزیابی و پس از تعیین صحت و سقم و اعتبارسنجی آن ها، تبدیل به اطلاعات قابل اطمینان می شود. در عین حال، در معنای وسیع تر، تحلیل اطلاعات به معنای ایجاد روابط میان داده های به ظاهر پراکنده، ایجاد انسجام و ترکیب میان اطلاعات جمع آوری شده و کشف معنای تلویحی اطلاعات، به منظور تولید دانش و نائل آمدن به موقعیت اشراف اطلاعاتی است. پژوهشگاه با داشتن اعضای هیئت علمی باتجربه و توانمند در حوزه های علوم و فناوری اطلاعات، در بازه های مختلف برای تحقق اهداف و مأموریت های خود محصولات متعددی را از قبیل طرح پژوهشی، کتاب، مقاله همایش و مقاله های علمی

پژوهشی در نشریه‌های داخلی و خارجی، در زمینه تحلیل اطلاعات و علم‌سنجی به جامعه علمی کشور ارائه نموده است.

۳. برنامه‌ریزی استراتژیک

از سه دهه پیش که برنامه‌ریزی استراتژیک وارد سازمان‌های دولتی و عمومی ایران شد، پارادایم «اداره امور دولتی» به پارادایم «مدیریت دولتی» تبدیل شد. پارادایمی که چالش‌های محیطی را پیچیده‌تر از آن می‌داند که در رویارویی با آن‌ها بتوان از شیوه‌های سنتی استفاده و مسائل امروز را با روش‌های دیروز چاره کرد. پارادایمی که جایی را برای آزمون و خطا در مدیریت نمی‌بیند و بر برنامه‌ریزی استراتژیک استوار است. پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران با شناخت این پارادایم، یکی از سازمان‌های پیشرو در برنامه‌ریزی استراتژیک در ایران به‌شمار می‌رود و در سال ۱۳۷۷ نخستین ویرایش برنامه استراتژیک خود را تدوین کرد و از آن هنگام نیز با بهره‌گیری از استادان و کارشناسان چیره‌دست، مشاور و مجری برنامه‌ریزی راهبردی مؤسسه‌های گوناگونی مانند دانشگاه تربیت مدرس، دانشگاه شیراز، دانشگاه علم و صنعت ایران، دانشگاه سلمان فارسی کازرون، سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مؤسسه آموزش شهر و صندوق رفاه دانشجویان بنیاد دانشنامه‌نگاری ایران بوده است.

۴. مدیریت دانش سازمانی

امروزه مدیریت دانش سازمانی به‌عنوان یک قابلیت بنیادین یا مزیت رقابتی در کانون توجه پژوهشگران و مدیران است. تسهیم دانش و ثبت و ضبط بهترین عملکردها به یکی از سطوح دانش پیوند می‌یابد که حافظه سازمانی خوانده می‌شود و با فرایندهای

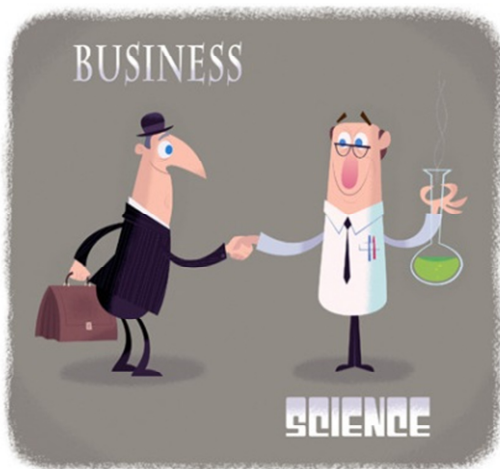
ذخیره سازی، بازیابی، و اشاعه دانش سازمانی گذشته برای استفاده در زمان حال و آینده سروکار دارد. دانش سازمانی تنها در مغز افراد سازمان نیست، بلکه در ساختارها و فرایندهایی مانند خط‌مشی‌ها، مدارک، مستندات، فناوری‌ها، و روش‌ها نیز تجلی می‌یابد. چنانچه دانش موجود در سازمان به خوبی آشکارسازی و مدیریت شود، خرد سازمانی تقویت و تبدیل به بنیادی برای انتقال دانش به دیگران و یادگیری سازمانی خواهد شد.

۵. دروازه اطلاعات موضوعی

از دیرباز، بازیابی و دسترسی کاربران به اطلاعات و محتوای مرتبط با موضوع‌های مورد جستجوی آن‌ها به شکلی کارآمد و در کوتاه‌ترین زمان ممکن، از مهم‌ترین دغدغه‌های متخصصان علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، علوم رایانه، و سایر حوزه‌های مرتبط با بازیابی اطلاعات است. اینترنت، انفجار اطلاعات، و افزایش تصاعدی منابع اطلاعاتی در دهه اخیر بر این نگرانی‌ها بیش از پیش افزوده است. در این میان، به نظر می‌رسد دروازه‌های اطلاعات موضوعی پاسخ و راهکار مناسب و مؤثری برای این دغدغه‌ها و نگرانی‌ها باشند. دروازه‌های اطلاعات موضوعی، خدماتی در محیط وب هستند که در آن‌جا منابع اینترنتی بر اساس کیفیت و محتوای آن‌ها گزینش شده، سپس فهرست‌نویسی، و رده‌بندی می‌شوند. بر این اساس، دروازه‌های اطلاعات موضوعی بسیار گسترده‌تر از فهرستی از پیوندهای اینترنتی بوده و برای کاربرانی که به دنبال منابع اینترنتی با کیفیت می‌گردند بسیار کاربردی و ارزشمند هستند. هدف از دروازه اطلاعات کمک به کاربران مورد نظر برای کشف اطلاعات مبتنی بر وب با کیفیت، سرعت و بهره‌وری بالا می‌باشد. دروازه‌های اطلاعات موضوعی یک

خدمت کنترل کیفیت اطلاعات بر پایه موضوعی خاص است که شامل موارد زیر می‌شود:

- ◇ لینک‌های آنلاین به سایر سایت‌های اینترنتی و یا اسناد؛
 - ◇ انتخاب منابع از طریق یک فرایند ذهنی، در یک دامنه مجموعه از پیش تعریف شده؛
 - ◇ توصیف محتواهای موجود (ترجیحاً با کلمات کلیدی و یا اصطلاحات کنترل شده)؛
 - ◇ یک ساختار ذهنی ساخته شده برای مرور؛
 - ◇ ایجاد فراداده و اطلاعات جانبی برای منابع.
- آنچه میان دروازه‌های موضوعی مختلف تفاوت ایجاد می‌کند، دامنه و پوشش یک دروازه اطلاعاتی است.

۱. کسب رتبه A در بین مؤسسات پژوهشی کشور

بر اساس رتبه‌بندی دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی کشور در سال ۱۳۹۳، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران از لحاظ عملکرد پژوهشی رتبه A (بالاترین رتبه) را در بین واحدهای پژوهشی کشور کسب کرده است. مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی همه‌ساله بر اساس ۲۱ شاخص پژوهشی مؤسسات را رتبه‌بندی می‌کند. در رتبه‌بندی سال ۱۳۹۳ پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات با عملکرد پژوهشی برتر نسبت به سال‌های گذشته، پژوهشگاه رتبه A شناخته شده است. ایرانداک پیش از این در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۱ رتبه B و سال‌های پیشتر نیز رتبه C را کسب نموده است. گفتنی است فرایند ارزیابی مرکز نظارت و ارزیابی آموزش عالی هر ساله با یک‌سال تأخیر انجام و توسط گروه ارزیابی تکمیل می‌گردد.

۲. تأسیس آزمایشگاه روبوداک

آزمایشگاه روبوداک: آزمایشگاه روبوداک با هدف توسعه قابلیت‌های پردازشی یک روبات اجتماعی با نام روبوداک راه‌اندازی شده است که می‌تواند به‌عنوان یک دستیار شخصی، پژوهشگر را در امر پژوهش و تحقیق یاری رساند. روبوداک نمادی از آخرین دستاوردهای پژوهشی پژوهشگاه در حوزه‌های زبان‌شناسی شناختی، رایانش نرم، بینایی ماشین، ترجمه ماشینی، سازماندهی و پردازش اطلاعات، و ارتباط انسان و ماشین است و در حقیقت به‌عنوان بستری برای عملیاتی کردن پژوهش‌های نظری و کاربردی پژوهشگاه به‌حساب می‌آید. پژوهش‌ها در این آزمایشگاه در زمینه پردازش و سازماندهی اطلاعات، پردازش زبان طبیعی، پردازش صوت و تصویر و متن کاوی برای توسعه قابلیت‌های روبات اجتماعی روبوداک صورت می‌گیرد.

هم‌اکنون کارشناسان پژوهشی و دانشجویان رشته علوم کامپیوتر، فناوری اطلاعات، مهندسی کنترل و رباتیک و مهندسی سیستم در این آزمایشگاه فعالیت می‌کنند.

